ปรีดี พนมยงค์

การถ่ายทอดศัพท์จากภาษาต่างประเทศมาเป็นไทย

PL
4181
ป46
ฉ. 2

TULIB
3 1379 00870217 8

การถ่ายทอดศัพท์ จากภาษาต่างประเทศ มาเป็นไทย

"ปรีดี พนมยงค์"

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ THAMMASAT UNIVERSITY ศรีสมุด ปรีดี พนมยงค์

จัดพิมพ์โดย วารสารหมอความยุติธรรม

302/15-17 ถนนรัชดาภิเษก สี่แยกสุทธิสาร ห้วยขวาง กรุงเทพฯ 10310 โทร. 2776169

หรรษา จัดจำหน่าย ราคา 30 บาท

26 JUL 2544

สารบาญ

บทนำ 1

บทที่ 1 หลักเบื้องต้นแห่งการถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยาม 7

บทที่ 2 ความเป็นมาของศัพท์ไทย "ปฏิวัติ" "รัฐประหาร" "วิวัฒน์" "อภิวัฒน์" 47

PL
4181
2/46
ส.ร

พิมพ์ที่นีลนาราการพิมพ์ ๔๖๐/๓๕ ซอยภาณุรังษี ถนนจรัญสนิทวงศ์ ๓๕
แขวงบางพลัด เขตบางกอกน้อย กทม. น.ส. ถาวร ทั่งจันทร์แดง
ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๓๑ โทร. ๔๓๓๓๘๕๕

คำนำ

ฯ พณ ฯ ปรีดี พนมยงค์ เนติบัณฑิตสยาม ด็อกเตอร์กฎหมายฝรั่งเศส และประกาศนียบัตรชั้นสูง ในทางเศรษฐศาสตร์ มิได้เป็นนักกฎหมายผู้ปราดเปรื่องแต่ในด้านการเมืองและเศรษฐกิจเท่านั้น แม้ในทางอักษรศาสตร์ก็มีความรู้แตกฉาน เป็นนักปราชญ์ผู้ได้รับแต่งตั้งยกย่องให้เป็นรัฐบุรุษอาวุโสของไทยเพียงคนเดียว

หลักเบื้องต้นแห่งการถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ มาเป็นศัพท์ไทยสยาม และความเป็นมาของศัพท์ไทยบางคำ เป็นต้นว่า "ปฏิวัติ" "รัฐประหาร" "วิวัฒน์" และ "อภิวัฒน์" ซึ่งท่านรัฐบุรุษได้ให้ความเห็นไว้ว่า สมควรที่จะประกอบเป็นศัพท์ไทยสยามคำใด จึงจะถูกต้องตรงกับความหมายดั้งเดิมของคำต่างประเทศนั้น ๆ โดยได้แสดงเหตุและผลตลอดจนที่มาของคำเหล่านั้นอย่างละเอียดลึกซึ้ง

อันเป็นการแสดงความคิดสร้างสรรค์ทางวิชาการ ซึ่งคนรุ่นหลังควรจะได้ยึดถือเป็นแบบอย่าง ส่วนราชบัณฑิตแห่งราชบัณฑิตยสถานจะเห็นเป็นอย่างไร นั่นเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก อย่างน้อยบทความทางวิชาการนี้ ก็ก่อประโยชน์ให้แก่การปรับปรุงศัพท์ไทยในคราวต่อไปไม่มากก็น้อย ภาษาไทยเราจะได้วิวัฒน์ต่อไปอย่างกว้างขวาง ปราณีต รอบคอบ และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บทนำ

ภายหลังที่ได้พิมพ์หนังสือว่าด้วย ความเป็นอนิจจัง ของสังคมแล้ว หลายท่านที่สนใจในสาระของเรื่องที่เกี่ยวกับสังคมปรัชญาและที่เกี่ยวกับการบัญญัติศัพท์ทั่วไป ได้ขอให้ข้าพเจ้าชี้แจงเพิ่มเติมบางประการ

โดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาการบัญญัติศัพท์ใหม่นั้น ข้าพเจ้าได้เขียนเป็นบทความ ชื่อเรื่องว่า "การถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยาม" พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2510 ขณะที่ข้าพเจ้ายังอาศัยอยู่ในประเทศจีน ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ. 2513 ข้าพเจ้าได้อำลาจากประเทศจีนมาอาศัยอยู่ในประเทศฝรั่งเศสแล้ว ข้าพเจ้าได้รับเชิญจากสมาคมและจากกลุ่มนักเรียนไทยในยุโรปและในสหรัฐอเมริกาหลายกลุ่ม ให้ข้าพเจ้าเขียนบทความเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือของสมาคมและกลุ่มต่าง ๆ นั้นบ้าง และได้รับเชิญให้ไปแสดงปาฐกถาบ้าง ซึ่งนอกจากปัญหาคำถามอื่น ๆ ที่ข้าพเจ้าตอบ แล้วยังมีปัญหาเกี่ยวกับการบัญญัติศัพท์ใหม่ด้วย

เนื่องจากการเขียนบทความและการตอบปัญหาดังกล่าวต่อผู้สนใจต่างวาระและต่างสถานที่กัน จึงมีบางตอนที่ซ้ำกับที่เคยกล่าวไว้บ้างแล้ว

ต่อมาประธานกรรมการจัดงานสังสรรค์ชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรประจำ พ.ศ. 2518 ได้ขอให้ข้าพเจ้าเขียนบทความเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก ซึ่งชาวธรรมศาสตร์ได้จัดทำขึ้น ข้าพเจ้าจึงได้รวบรวมคำตอบที่ข้าพเจ้าแสดงไว้ในที่ต่าง ๆ และโดยเฉพาะคำตอบในการสนทนา ณ ที่ประชุม สามัคคีสมาคม (สมาคมนักเรียนไทยในอังกฤษ) เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ที่ชานนครเอดินเบอะเรอสกอตแลนด์ เกี่ยวกับบางศัพท์ของไทย สยามนั้นเขียนเป็นบทความชื่อ "ความเป็นมาของศัพท์ไทย" "ปฏิวัติ" "รัฐประหาร" "วิวัฒน์" "อภิวัฒน์" ลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรประจำปี พ.ศ. 2518 ต่อมา "สถาบันสยาม เพื่อวิทยาศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม" ได้ขออนุญาตพิมพ์เป็นเล่มขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2519 ข้าพเจ้าจึงได้ส่งไปถวายกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ 1 เล่ม ท่านก็ได้กรุณาประทานลายพระหัตถ์มายังข้าพเจ้าดังต่อไปนี้

26 ซอย 20
ถนน สุขุมวิท
กรุงเทพฯ ๑๑
๕ มีนาคม 2519

ปฏิทิน แผ่น สีรุ้ง ๑๒ ฉบับ ขาว ไว้

แผ่นที่ ๑ เรื่อง ประวัติ สังคมประชาธิปไตย
ประวัติ " ๒ เรื่อง ระบบ สังคม นิยม
ระบบ คอมมิวนิสต์ ๓ เรื่อง ประวัติ ไทย
หนังสือ ใหม่ ซึ่ง กรมการ ศึกษา ผู้ใหญ่ ได้รับ แล้ว
ขอ ขอบ พระคุณ

ด้วย ความ เคารพ
สุมาลี
(กรมหมื่น สุมาลี พระ ศรี ประพันธุ์)

การถ่ายทอดศัพท์
วิทยาศาสตร์สังคม
จากภาษาต่างประเทศ
มาเป็นศัพท์ไทยสยาม

บทที่ 1

หลักเบื้องต้น
แห่งการถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ
มาเป็นศัพท์ไทยสยาม

ข้อ 1

คำว่า "ศัพท์" ตามความหมายเดิมในภาษาสันสกฤต แปลว่า เสียง, คำ, คำที่มีความหมายเฉพาะ ฯลฯ คนไทยได้รับเอาคำนี้มาใช้ตามความหมายเดิมในภาษาสันสกฤต และได้ขยายความหมายที่ว่า "คำที่มีความหมายเฉพาะ" นั้นว่า "คำยากที่ต้องแปล"

ในบทความนี้เราใช้คำว่า ศัพท์ เพื่อหมายถึงคำที่มีความหมายเฉพาะและคำยากที่ต้องแปล

ข้อ 2

คนเชื้อชาติไทยตั้งถิ่นฐานอยู่ในดินแดนหลายส่วนของเอเชียใต้และเอเชียอาคเนย์ ซึ่งแยกย้ายกันออกเป็นหลายสังคม ภาษาของคนเชื้อชาติไทยแห่งสังคมต่าง ๆ ย่อมพัฒนาแตกต่างกันตามสภาพท้องที่กาลสมัยของแต่ละสังคม

ในบทความนี้เรากล่าวถึงศัพท์ในภาษาของคนเชื้อชาติไทย และคนที่มีสัญชาติไทยซึ่งอยู่ในดินแดนที่บัจจุบันนี้เรียกว่าประเทศไทย ซึ่งในสมัยก่อนเรียกว่าประเทศสยาม ฉะนั้นเราจึงเรียกภาษาของคนไทยแห่งดินแดนนี้ว่า ภาษาไทยสยาม

(ความตอนใดที่เรากล่าวถึงคนไทยหรือภาษาไทยโดยมิได้มีคำวิเศษณ์ประกอบไว้ ก็ให้ถือว่าเราหมายถึงคนไทยสยามหรือภาษาไทยสยาม)

ข้อ 3

ผู้พึงคำพูด และผู้อ่านคำเขียนย่อมต้องการคำที่เข้าใจง่าย ส่วนผู้พูดและผู้เขียนที่ต้องการให้ผู้พึงคำพูดหรืออ่านคำเขียนของตนเข้าใจความหมายของตนได้โดยสะดวกก็ย่อมต้องการใช้คำที่เข้าใจง่าย โดยหลีกเลี่ยงการใช้ "ศัพท์" อันเป็นคำยากที่ต้องแปลเท่าที่จะเป็นไปได้ และมิให้เสียความที่ตนต้องการแสดงออกต่อผู้พึงและผู้อ่าน

แต่ปัญหามีว่า คำง่ายที่ไม่ต้องแปล นั้นมีลักษณะอย่างไร และสังคมที่ได้พัฒนาแล้วในปัจจุบันนี้จะไม่ต้องใช้ศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะและคำยากที่ต้องแปลได้ หรือไม่ และบุคคลแห่งสังคมหนึ่ง ๆ จะใช้แต่เพียงคำที่พัฒนาขึ้นในสังคมของตนโดยไม่ถ่ายทอดศัพท์ที่คิดขึ้นในสังคมอื่น หรือศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์แห่งสังคมของตนได้หรือไม่

(1) ปัญหาที่ว่าคำง่ายที่ไม่ต้องแปลมีลักษณะอย่างไรนั้นอาจตอบได้อย่างกว้าง ๆ ว่าเป็นคำที่มวลราษฎรเข้าใจกันอยู่โดยทั่วไป

แต่เราควรพิจารณาหาหลักเพื่อวินิจฉัยว่าอะไรที่ทำให้มวลราษฎรเข้าใจความหมายของคำใด ๆ อยู่ทั่วไป เหตุที่จะอาศัยเป็นหลักในเรื่องนี้มีอยู่สองประการ คือ

ประการที่ 1 จะต้องอาศัยหลักปรัชญาในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหาที่ว่าบุคคลสามารถเข้าใจสภาวะ และสิ่งทั้งหลายจากง่ายมาสู่ยากโดยผ่านมาจากวิถีทางใด

ในเรื่องนี้เราต้องนำเอาหลักแห่งทฤษฎีที่ว่าด้วยการสัมผัสมาวินิจฉัยว่า ถ้าคำใดแสดงออกถึงสิ่งหรือเรื่องที่มนุษย์แห่งสังคมหนึ่ง ๆ สามารถสัมผัสได้อย่างง่าย ๆ โดยอวัยวะสัมผัสภายนอก 5 ชนิด คือ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ก็เป็นคำที่มนุษย์แห่งสังคมนั้น ๆ เข้าใจกันได้ง่ายโดยไม่ต้องแปลหรือขยายความ

ประการที่ 2 ความเคยชินที่เป็นมาช้านานประกอบด้วยการแพร่หลายไปถึงมวลราษฎร คือเมื่อมนุษย์ชินต่อเสียงคำพูดใดว่าหมายถึงอะไร และต่อมาเมื่อได้มีอักขรวิธีเขียนตามคำพูดที่เคยชินนั้นแล้วก็สามารถเข้าใจความหมาย

นั้นได้อย่างง่าย ความเคยชินนี้ต้องการเวลาช้านานที่ผ่านมา และต้องแพร่หลายไปถึงมวลราษฎรมิ ฉะนั้น ก็เป็นแต่เพียงความเคยชินของบุคคลจำนวนน้อยที่เข้าใจระหว่างกันเองเท่านั้น

คำมากหลายซึ่งในขณะแรกที่มีผู้นำมาใช้อาจเป็นคำยากที่ต้องแปลแต่เมื่อได้ผ่านเวลามาช้านาน ความเคยชินก็ทำให้คำยากที่ต้องแปลกลายเป็นคำง่ายที่มวลราษฎรเข้าใจกันทั่วไป เช่นคำว่า "มนุษย์" ซึ่งเมื่อก่อน 1000 ปีมาแล้วเป็นศัพท์ต่างประเทศสำหรับคนเชื้อชาติไทยเดิม เพราะคำนี้มาจากภาษาสันสฤตและบาลี ฉะนั้นเมื่อมีผู้เริ่มนำเอาคำนี้มาใช้ใหม่ ๆ คำนี้ก็เป็นคำยากที่ต้องแปล แต่เมื่อคนไทยสยามได้ใช้คำนี้ จนเคยชินมาหลายศตวรรษแล้ว คำนี้ก็กลายเป็นคำง่ายที่ไม่ต้องแปล และมวลราษฎรใช้กันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นเมื่อผู้ใดได้พึงหรือได้อ่านคำว่า "มนุษย์" ก็เข้าใจว่าหมายถึง คน

(2) สังคมที่ได้พัฒนาแล้วในปัจจุบันนี้ย่อมมีคำ 2 ประเภท คือ มีคำง่ายที่ไม่ต้องแปลประเภทหนึ่ง และมีศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะหรือคำยากที่ต้องแปลอีกประเภทหนึ่ง

สังคมซึ่งมีแต่คำง่ายที่ไม่ต้องแปลนั้น เป็นสังคมของมนุษย์ดึกดำบรรพ์หรือเหลือตกค้างอยู่ตามสภาพดึกดำบรรพ์ ซึ่งมีแม่เป็นหัวหน้าตามระบบเริ่มแรกแห่งระบบปฐมสหการ ซึ่งต้องการคำพูดเพียงไม่กี่คำที่เลียนเสียงธรรมชาติที่สัมผัสได้โดยอวัยวะสัมผัสภายนอกอย่างง่าย ๆ เช่นเลียนเสียงแห่งความเคลื่อนไหวของน้ำ ของลม หรือของสัตว์ หรือเสียงที่มนุษย์ในสมัยนั้นสามารถเปล่งออกมาได้และคนในสังคมถือว่ามีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

ต่อมาเมื่อสังคมครอบครัวแห่งยุคปฐมกาลที่มีแม่เป็นหัวหน้าได้พัฒนาไปเป็นสังคมที่มีผู้ชาย ซึ่งมนุษย์ในสังคมถือเป็นพ่อนั้นเป็นหัวหน้า แล้วต่อมามนุษย์ได้รู้จักธรรมชาติ

ดีขึ้น และสามารถทำเครื่องมือที่จะเอาสิ่ง ซึ่งมีอยู่ตามธรรมชาติมาเป็นประโยชน์แก่มนุษย์ได้มากขึ้น และดีขึ้น แม้มนุษย์จะอยู่ในระบบปฐมสหการ แต่ก็จำต้องมีถ้อยคำที่ใช้เป็นสื่อในการสัมพันธ์ระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

ครั้นต่อมามนุษยสังคมได้พัฒนาจากระบบปฐมสหการเข้าสู่ระบบทาส ระบบศักดินา ระบบทุน (ธนานุภาพ) และหลายสังคมได้เข้าสู่ระบบสังคมนิยม (สังคมกิจธรรม) ก็เพราะมนุษย์ได้รู้จักธรรมชาติอย่างประณีตสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น สามารถทำและใช้เครื่องมือการผลิตที่ประณีตและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง ทางวัฒนธรรม ประณีตและสลับซับซ้อนและกว้างขวางยิ่งขึ้น บังเกิดความคิดและทรรศนะที่เกี่ยวกับศิลปะวิทยาที่ประณีตทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมยิ่งกว่ายุคปฐมกาล ฉะนั้นสังคมที่พัฒนาแล้วในปัจจุบันนี้จึงจำเป็นต้องมี ศัพท์ หรือ ถ้อยคำที่มีความหมายเฉพาะ และเป็นคำยากที่ต้องแปล เพราะไม่อาจ

อาศัยแต่เพียงถ้อยคำที่สัมผัสได้โดยอวัยวะสัมผัสอย่างง่าย ๆ เหมือนเมื่อครั้งระบบปฐมสหการ แต่ยุควิทยาศาสตร์ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคปรมาณูนั้นต้องมีถ้อยคำที่มีความหมายเฉพาะเพื่อแสดงถึงสิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ได้ค้นพบขึ้นใหม่ หรือลัทธิมาร์กซ์เลนินซึ่งเป็นทฤษฎีวิทยาศาสตร์ทางสังคมที่ก้าวหน้าก็มีถ้อยคำอันเป็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะอันเป็นคำยากที่ต้องแปล

ฉะนั้น บุคคลแห่งสังคมใด ๆ จะอาศัยแต่ถ้อยคำที่มีอยู่แล้วของสังคมนั้น ๆ ก็เท่ากับจำกัดภาษาของสังคมนั้นให้คงที่อยู่โดยไม่พัฒนาให้เป็นไปตามการพัฒนาของศิลปวิทยาต่าง ๆ และวิทยาศาสตร์ทางสังคมที่ก้าวหน้า

พึงสังเกตว่าบรรพบุรุษของคนไทยสยามได้ถือคติที่ให้ภาษาพัฒนายิ่งขึ้น ฉะนั้นคนไทยสยามจึงได้มีถ้อยคำสำหรับใช้มากมายตามสภาพของสังคมที่พัฒนาขึ้น มิฉะนั้นคนไทยสยามก็จะมีคำพูดเพียงไม่กี่คำตามระบบปฐมสหการเท่านั้น

(3) สังคมหนึ่ง ๆ จะใช้แต่เพียงคำเท่าที่พัฒนาขึ้นในสังคมนั้นได้ก็แต่เฉพาะสังคมครอบครัว ซึ่งมีแม่เป็นหัวหน้าตามระบบเริ่มแรกแห่งระบบปฐมสหการ ซึ่งต้องการคำพูดเพียงไม่กี่คำ

แต่เมื่อสังคมครอบครัวแห่งยุคปฐมกาลนั้น ได้มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นครอบครัวใหญ่แล้วกระจัดกระจายแยกย้ายกันออกห่างไกลจากถิ่นเดิมยิ่งขึ้น และต่อมาระบบสังคมที่มีแม่เป็นหัวหน้าได้พัฒนาไปเป็นระบบที่มีผู้ชายซึ่งมนุษย์ในสังคมถือเป็นพ่อนั้นเป็นหัวหน้าแล้ว แต่ละสังคมที่แยกย้ายกระจัดกระจายไปนั้นก็ย่อมมี คำใหม่ ที่ใช้เพื่อการสัมพันธ์กันมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม สังคมที่แยกย้ายกระจัดกระจายไปนั้นก็ยังมีการสัมพันธ์ระหว่างสังคมต่าง ๆ ที่อยู่ในบริเวณที่ไปมาหาสู่กันได้สะดวก ผลจึงเป็นได้ว่าสังคมหนึ่งรับเอาคำที่อีกสังคมหนึ่งคิดขึ้นเพิ่มเข้าในภาษาของตน

ครั้นเมื่อระบบสังคมได้พัฒนาไปเป็นระบบทาส, ระบบศักดินา, ระบบทุน (ธนานุภาพ), ระบบสังคมนิยม (สังคมกิจธรรม) และการสัมพันธ์ระหว่างสังคมต่าง ๆ ที่กระจายไปทั่วโลกได้เป็นไปโดยสะดวกยิ่งขึ้นเช่นในปัจจุบันนี้ การแลกเปลี่ยนและเผยแพร่สสารวัตถุ, ศิลปะ, วิทยา, วัฒนธรรม ซึ่งรวมทั้งความคิดและทรรศนะต่าง ๆ ฯลฯ ระหว่างกันก็มีมากยิ่งขึ้น แต่ละสังคมจึงจำเป็นต้องมี คำใหม่ เพิ่มขึ้นเพื่อแสดงถึงสิ่งใหม่ที่รับมาจากสังคมอื่นโดยการแลกเปลี่ยนและการเผยแพร่

การมี คำใหม่ เพิ่มขึ้นนี้อาจเป็นโดยวิธีที่สังคมหนึ่งรับเอาคำที่อีกสังคมหนึ่งคิดขึ้นโดยออกสำเนียง และเขียนตามอักขรวิธีแห่งภาษาของตนให้ออกสำเนียงเหมือน หรือใกล้เคียงกับสำเนียงเดิมของคำต่างสังคมที่รับมา ซึ่งเรียกว่า วิธีทับศัพท์, หรืออาจใช้วิธีที่สังคมหนึ่งอาศัยถ้อยคำแห่งภาษาของตนประกอบขึ้นเป็นศัพท์ หรือวลีใหม่เพื่อให้

ได้ความหมายของคำต่างสังคมที่แสดงถึงสิ่งใหม่นั้น, หรืออาจใช้ วิธีแผลงศัพท์

ถ้าเราพิจารณาพจนานุกรมของภาษาต่างๆในปัจจุบันนี้ที่พัฒนาแล้ว จะพบว่าภาษาหนึ่งๆได้รับเอาคำของอีกภาษาหนึ่งเพิ่มเข้ามาในภาษาของตน, หรือคิดคำใหม่ในภาษาของตนขึ้นเพื่อถ่ายทอดความหมายแห่งคำของอีกภาษาหนึ่ง

ภาษาจีนปัจจุบันซึ่งมีคนพูดประมาณ 900 ล้านคน นั้นก็มีลักษณะตามที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังปรากฏจากสุนทรพจน์ของประธานเหมาเจ๋อตุงที่ได้กล่าว ณ เมืองเยนอาน เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1942 ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า โดยที่คำในภาษาจีนมีไม่พอจึงได้รับเอาคำต่างประเทศเข้ามาเป็นถ้อยคำที่ใช้พูดอยู่เป็นประจำหลายคำ ท่านได้ยกตัวอย่าง คำว่า "ก้านบู๋" ก็มาจากคำต่างประเทศ ท่านได้ชี้แจงต่อพนักงานของท่านว่าจะต้องรับเอาสิ่งใหม่ๆ หลายอย่างจากต่างประเทศไม่เฉพาะแต่ความคิดที่ก้าวหน้าเท่านั้น

หากรวมทั้งศัพท์ใหม่ ๆ อีกด้วย แต่กำชับว่าจะต้องไม่รับเอาศัพท์ต่างประเทศมาทั้งดุ้น หรือเอามาใช้อย่างไม่พินิจพิจารณา หากต้องรับเอาภาษาต่างประเทศที่ดีงามและเหมาะแก่ความต้องการของจีน ท่านได้กำชับพนักงานของท่านให้เรียนภาษาของราษฎรจีน, ภาษาต่างประเทศ, และภาษาโบราณของจีน

ภาษาอังกฤษ ซึ่งมีคนพูดมากในหลายส่วนของโลก และเป็นภาษาที่ได้นำสิ่งใหม่จากยุโรปหลายประการมาแลกเปลี่ยน และเผยแพร่แก่ชาวเอเชียนั้นก็ปรากฏว่าคำอังกฤษมากหลายมาจากคำของภาษาอื่น เช่นคำกรีก, ลาติน ฝรั่งเศส ฯลฯ

ข้อ 4

ภาษาไทยสยามปัจจุบันเป็นผลแห่งการพัฒนาของภาษาแห่งคนเชื้อชาติไทยเดิม และคำต่างประเทศที่คนไทยสยามได้รับเอาไว้ตั้งแต่หลายศตวรรษเป็นต้นมาแล้วจนถึง

ปัจจุบัน คือคำบาลี, สันสกฤต คำของชาวเอเชีย, และคำต่างประเทศอื่น ๆ

โดยเฉพาะภาษาบาลี และสันสกฤตนั้นเมื่อได้ซึมเข้าไปในภาษาไทยสยามเป็นเวลาหลายศตวรรษแล้วก็ได้พัฒนาเป็น แม่ของภาษาไทยสยามปัจจุบัน อีกส่วนหนึ่งด้วย

มีบางคนแสดงความเห็นว่าควรหลีกเลี่ยงใช้คำไทยสยามที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต เพราะผู้นั้นถือว่าภาษาบาลีสันสกฤตเป็นภาษาแขก

แต่อันที่จริงภาษาบาลีสันสกฤตมิใช่เป็นภาษาที่แขกอินเดียปัจจุบันใช้พูดกัน หากแต่เป็นภาษาโบราณซึ่งเป็นภาษาที่ถ่ายทอดศิลปะ วิทยา พุทธศาสนาวัฒนธรรม ฯลฯ ของอินเดียโบราณมาสู่สังคมไทยสยาม ซึ่งแทรกอยู่ในความเป็นอยู่ของคนไทยสยามเป็นเวลาหลายศตวรรษมาแล้ว จึงหมดสภาพที่เป็นภาษาแขก หรือภาษาต่างประเทศในสังคมไทยสยามแล้ว

ถ้าเราสังเกตคำที่คนไทยสยามสมัยนี้ใช้พูด หรือขีดเขียนหรือพิมพ์เป็นสมุดเอกสาร หนังสือพิมพ์ก็จะเห็นว่าคำจำนวนมากเป็นคำบาลีสันสกฤตหรือแผลงมาจากคำเหล่านั้น แม้คำมากมายที่ดูกันเพียงผิวเผินอาจเห็นว่าเป็นคำไทยเดิมที่มี "ร" และ "ล" กล้ำ อาทิ "ครอง", พลิก" แต่อันที่จริงไม่ใช่เป็นคำของคนเชื้อชาติไทยเดิมอย่างบริสุทธิ์เพราะคำของชนเชื้อชาติไทยเดิมไม่มีกล้ำเช่นนั้น คือออกเสียงเป็น "คอง", "พิก" ภายหลังคนไทยสยามได้แผลงคำของชนเชื้อชาติไทยเดิมหลายคำให้มีกล้ำตามเยี่ยงสันสกฤต คำว่า "ภาษา" ที่เรากล่าวถึงบ่อย ๆ ก็เป็นคำสันสกฤต คำว่า "ไทย" ซึ่งมี "ย" ต่อท้ายคำว่า "ไท" ก็เขียนเพื่อให้เข้ารูปบาลี ฉะนั้นจึงไม่สมควรที่จะถือว่าคนไทยสยามปัจจุบันพูดหรือขีดเขียนหรือตีพิมพ์ด้วยถ้อยคำที่เป็นภาษาแขก มิฉะนั้นผู้แสดงความเห็นที่อ้างถึงข้างต้น ก็เป็นผู้พูดหรือขีดเขียนหรือตีพิมพ์เป็นภาษาแขกด้วย

ถ้าสังเกตชื่อของคนไทยสยามสมัยนี้แล้ว จะเห็นว่า

ประกอบขึ้นด้วยคำบาลีสันสกฤต หรือแผลงมาจากคำนั้น ส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะบุคคลซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับมวลราษฎร เช่นข้าราชการต่าง ๆ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสภาจังหวัดกับสภาเทศบาลจำนวนมากมีชื่อตัวหรือชื่อสกุลหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของชื่อนั้นเป็นคำบาลีสันสกฤตหรือแผลงมาจากคำนั้น จะหาผู้ที่มีชื่อตัวหรือสกุลที่เป็นคำของชนเชื้อชาติไทยเดิมอย่างล้วน ๆ ได้ไม่มากนัก แต่เราก็ไม่สมควรที่จะกล่าวว่าบุคคลเหล่านั้นมีชื่อเป็นแขกหรือกลายเป็นแขกไปแล้ว

ภาษาของชาติหนึ่ง ๆ ในปัจจุบันนี้มีลักษณะผสมทำนองเดียวกับชาติหนึ่ง ๆ ในปัจจุบัน ดังที่สตาลินซึ่งเป็นนักสากลนิยม ได้กล่าวถึงชาติไว้ว่า "ชาติในปัจจุบันนี้ต่างกับกลุ่มเผ่าพันธุ์ คือชาติประกอบด้วยหลายเผ่าพันธุ์และหลายเชื้อชาติที่พัฒนามาเป็นเวลาช้านาน" ดังนั้น บุคคลอาจจะพบเผ่าพันธุ์บริสุทธิ์โดยไม่ผสมก็แต่เฉพาะในสังคมที่ยังเป็นกลุ่มเผ่าพันธุ์แอบแฝงอยู่ตามป่าเขาโดยไม่ติดต่อกับเผ่าพันธุ์อื่น ๆ

ฉันใดก็ดี การที่จะใช้แต่ถ้อยคำของคนเชื้อชาติไทยเดิม โดยไม่ถ่ายทอดคำต่างประเทศเพิ่มเติมเข้ามาด้วยนั้น ย่อมเป็นไปไม่ได้ ในสมัยปัจจุบันที่สังคมไทยสยามต้องมีความสัมพันธ์กับสังคมต่าง ๆ ทั่วโลกอย่างกว้างขวาง และต้องรับเอาสิ่งใหม่, สภาพใหม่, ความรู้ความคิดใหม่ที่คนในสังคมอื่นได้คิดขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยสยามด้วย ในการนั้นก็ต้องถ่ายทอดคำต่างประเทศที่แสดงถึงสิ่งและเรื่องต่างๆอันเป็นประโยชน์แก่สังคมไทยสยามเหล่านั้นมาทำความเข้าใจให้แก่คนในสังคมไทยสยาม

ข้อ 5

การถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์ไทยสยามที่เคยทำกันมานั้นมี 3 วิธี คือ วิธีทับศัพท์ วิธีแผลงศัพท์ วิธีตั้งศัพท์ใหม่และวลีใหม่

(1) วิธีทับศัพท์ คือการออกสำเนียงคำต่างประเทศนั้น ๆ และเขียนตามอักขรวิธีไทยสยามเพื่อให้อ่านออกเสียงตามคำต่างประเทศนั้น

ในสมัยโบราณเมื่อครั้งคนไทยสยามยังไม่มีอักขรวิธีสำหรับใช้เขียนการออกสำเนียงทับศัพท์ต่างประเทศ โดยเฉพาะคำบาลีสันสกฤตนั้นเพี้ยนไปได้มาก แต่ภายหลังที่สังคมไทยสยามได้มีอักขรวิธีสำหรับใช้พูดและขีดเขียนพัฒนายิ่งขึ้น ความเพี้ยนก็ลดน้อยลงตามลำดับ ในปัจจุบันนี้อักขรวิธีของไทยสยามมีความสมบูรณ์ยิ่งกว่าภาษาใด ๆคือสามารถเขียนทับศัพท์ได้ตรงหรือใกล้เคียงที่สุดกับสำเนียงคำต่างประเทศ

ตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมาจนถึงบั้นปลายแห่งคริสตศตวรรษที่ 19 คนไทยสยามได้ใช้วิธีทับศัพท์คำของภาษาในยุโรปที่ได้แพร่ ศิลปะ, วิทยา, วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ใหม่กับสิ่งใหม่สู่สังคมไทยสยาม แต่ต่อมาเห็นกันว่าถ้าใช้วิธีทับศัพท์เช่นนั้นมากยิ่งขึ้นแล้ว ภาษาไทยสยามจะกลายเป็นภาษายุโรปมากไป และเห็นว่าภาษาไทยที่พัฒนามาแล้วหลายศตวรรษมีความสมบูรณ์ในทางหลักภาษา ซึ่งเป็นพื้นฐานพอที่จะปรุงแต่งเป็นศัพท์ หรือวลีไทยขึ้นใหม่

สามารถแสดงถึงความหมายของคำแห่งภาษายุโรปที่แพร่เข้ามาใหม่นั้น ให้คนไทยสยามเข้าใจได้ตามภาษาของตน ฉะนั้นองค์การของรัฐบาลไทยสยาม จึงได้นำบัญญัติศัพท์หรือวลีไทยขึ้นใหม่เพื่อใช้แทนการทับศัพท์ยุโรป เช่น "GOVERNMENT" บัญญัติเป็นศัพท์ไทยว่า "รัฐบาล" ครั้นแล้ววิธีถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศมาเป็นศัพท์หรือวลีไทยขึ้นใหม่ก็ได้กระทำกันแพร่หลายยิ่งขึ้น

แต่วิธีทับศัพท์ก็ยังคงใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีที่เพิ่งรับเอาสิ่งใหม่หรือเรื่องใหม่จากยุโรป และยังไม่มีศัพท์หรือวลีไทยที่คิดกันขึ้นใหม่ที่จะถ่ายทอดคำยุโรปนั้นได้อย่างเหมาะสม หรือแม้จะมีศัพท์หรือวลีไทยใหม่ขึ้นแล้ว แต่ยังไม่ชินต่อการใช้ศัพท์หรือวลีนั้น

ในบางกรณีที่คำต่างประเทศเป็นชื่อเฉพาะของบางสิ่งหรือบางเรื่อง และในบางกรณีที่ผู้ถ่ายทอดคำยุโรปพอใจใช้วิธีทับศัพท์ของสิ่งหรือเรื่องใดก็ยังคงใช้วิธีทับศัพท์นั้นอยู่ เช่นคำอังกฤษ "COMMUNIST" นั้นวงการรัฐยัง

คงใช้ทับศัพท์เป็นภาษาไทยว่า "คอมมิวนิสต์" และพรรคการเมืองหนึ่งก็ใช้ชื่อของพรรคโดยวิธีทับศัพท์ต่างประเทศว่า "พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย"

แต่ในหลายกรณีที่ไม่อาจประกอบศัพท์หรือวลีไทยสยามให้เหมาะสมเพื่อถ่ายทอดคำต่างประเทศ เช่นศัพท์วิทยาศาสตร์ใหม่ ๆ หลายศัพท์นั้นก็จำเป็นต้องใช้วิธีทับศัพท์ถ้าศัพท์ต่างประเทศใดมีศัพท์หรือวลีไทยสยามถูกต้องเหมาะสมอยู่แล้วก็ไม่ควรใช้วิธีทับศัพท์

(2) วิธีแผลงศัพท์ต่างประเทศ มีอยู่สองแบบ คือ

ก) แผลงเสียงของคำต่างประเทศ ให้ออกเสียงที่สะดวกแก่การออกเสียงของคนไทย การแผลงศัพท์ชนิดนี้ได้กระทำมาในสมัยโบราณหลายศตวรรษก่อนโน้น คือเมื่อครั้งคนไทยสยามเพิ่งรับเอาคำบาลีสันสกฤตใหม่ ๆ เนื่องจากคำบาลีสันสกฤตบางคำคนไทยออกสำเนียงยากหรือยาวเกินไป คนไทยสยามจึงได้แผลงสำเนียงเสียใหม่เพื่อให้ออก

สำเนียงง่าย ๆ เช่น "วรฺณ" แผลงให้ออกเสียงว่า "วัน" แล้วต่อมาก็แผลงเขียนเป็น "วรรณ" คำว่า "ปุญญ" แผลงสำเนียงเป็น "บุน" ต่อมาแผลงเขียนเป็น "บุญ" เป็นต้น

วิธีแผลงสำเนียงเช่นนี้ ได้เลิกใช้กันมาช้านานแล้ว โดยเฉพาะในสมัยปัจจุบันที่ภาษาไทยสยามได้พัฒนามีหลักภาษาและอักขรวิธีสมบูรณ์ที่สามารถออกสำเนียง และเขียนทับศัพท์ต่างประเทศได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงที่สุด ถ้าผู้ใดในปัจจุบันแผลงสำเนียงต่างประเทศเช่นนั้นก็เท่ากับเป็นผู้ใช้อักขรวิธีผิด และเป็นการกระทำซึ่งเรียกว่า "อักขรวิบัติ"

เมื่อประมาณ 40 ปีเศษมาแล้วได้มีครูวิทยาศาสตร์ผู้หนึ่งแห่งโรงเรียนหนึ่ง ได้พยายามที่จะแผลงศัพท์ต่างประเทศให้ออกสำเนียงบาลีสันสกฤต เช่นแผลงคำอังกฤษ "TEMPERATURE" ว่า "เทมปะระทุระ" แต่การแผลงเช่นนั้นถูกคัดค้านว่าผิดอักขรวิธี หรือเป็นอักขรวิบัติ จึงต้องเลิกใช้คำแผลงเช่นนั้น

ข) แผลงโดยเอาคำต่างประเทศคำหนึ่งมาแยกออกเป็นหลายคำเพื่อใช้ในความหมายต่างกัน วิธีนี้ได้กระทำกันในสมัยโบราณก่อนโน้น ขณะที่ภาษาไทยสยามยังไม่มีความสมบูรณ์เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ฉะนั้นเมื่อต้องการหาคำต่าง ๆ เพื่อแยกความหมายให้ประณีตขึ้นจึงได้อาศัยวิธีดังกล่าวนี้ เช่นเอาคำบาลี "วิธี" ซึ่งแปลว่าแบบอย่าง, ทาง, หลักเกณฑ์, แนวทาง ฯลฯ มาแผลงแยกออกเป็น "วิธี" เพื่อให้หมายถึงทำนองหรือหนทางที่จะทำ และ "พิธี" ซึ่งหมายถึงงานที่จะทำขึ้นตามลัทธิ หรือตามแบบหรือตามธรรมเนียม เอาคำ "วิเศษ" ซึ่งแปลว่ายอดเยี่ยมมาแผลงแยกออกเป็นคำว่า "พิเศษ" อีกคำหนึ่ง ซึ่งแปลว่าแปลกจากสามัญหรือจำเพาะ เอาคำว่า "จักรวรรดิ" ซึ่งหมายถึงอาณาเขตกว้างขวางมาแผลงแยกออกเป็น "จักรพรรดิ" อีกคำหนึ่งซึ่งหมายถึงกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ ซึ่งครองอาณาเขตกว้างขวาง ฉะนั้นคำว่า "จักรวรรดิ" กับคำว่า "จักรพรรดิ" ในภาษาไทยสยามปัจจุบันจึงมีความหมายต่างกัน

(3) วิธีตั้งศัพท์ใหม่และวลีใหม่ คือวิธีที่อาศัยคำและหลักภาษากับอักขรของไทยสยาม ประกอบเป็นศัพท์ไทยหรือวลีไทยสยามขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดความหมายของคำต่างประเทศ

วิธีนี้ผู้คิดศัพท์หรือวลีไทยสยามขึ้นใหม่ จำต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบ เพราะถ้าศัพท์หรือวลีที่คิดขึ้นใหม่นั้นผิดพลาดจากความหมายของคำต่างประเทศแล้วก็จะทำให้ผู้ใช้หรือผู้ตามใช้ตลอดจนผู้ฟังผู้อ่านศัพท์หรือวลีนั้น ๆ เข้าใจไขว้เขวไปต่าง ๆ กันได้ และถ้ายิ่งเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะในสาขาวิชาใดหรือลัทธิเศรษฐกิจ, การเมือง, การสังคมใดแล้วก็จะทำให้เกิดความเสียหายได้

นักสันติภาพชาวอินเดียผู้หนึ่งได้เคยเตือนคนไทยผู้หนึ่งถึงหลักแห่งการแปลหนังสือต่างประเทศว่าต้องระมัดระวังที่จะต้องให้การแปลนั้นถูกต้องตรงตามความหมายของตำราต่างประเทศ และโดยเฉพาะตำราเศรษฐกิจการเมืองการสังคมนั้น ถ้าแปลผิดไป

ที่ระลึก ปรีดี พนมยงค์

แม้แต่คำเดียวก็สามารถก่อให้เกิดเข้าใจผิดทฤษฎีทั้งระบบได้

โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบที่มีต่อมวลราษฎร ผู้คิดศัพท์ หรือวลีไทยขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศควรอาศัยหลักดังต่อไปนี้

ก) จะต้องศึกษาความหมายของศัพท์ต่างประเทศที่ต้องการถ่ายทอดมาเป็นศัพท์หรือวลีไทยนั้น ๆ ว่ามีความหมายอย่างไรบ้าง ไม่ควรดูแต่เพียงผิวเผินจากรูปศัพท์ภายนอกเท่านั้น เพราะคำต่างประเทศโดยเฉพาะคำแห่งภาษาในยุโรป เช่นคำอังกฤษนั้นบางคำมีความหมายหลายอย่างที่ใช้ในกรณีต่าง ๆ กัน และตามกาลต่าง ๆ กัน เช่นคำว่า "IMPERIALISM" ซึ่งมีความหมายหลายอย่าง เช่นหมายถึงระบบที่มีกษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ครองอาณาเขตกว้างขวาง, นโยบายหรือการปฏิบัติหรือระบบหรือรัฐบาลหรืออำนาจ หรือระบบที่สังคมหนึ่งแผ่อาณาเขตครอบครองเหนืออีกสังคมหนึ่งหรือหลายสังคม, ระบบทุน (ธนานุภาพ) ผูกขาดมีอำนาจ

มหาศาล ซึ่งพัฒนาถึงขีดสูงสุดเมื่อพ้นจากนั้นแล้วก็สลาย ฯลฯ คำว่า "REVOLUTION" ในภาษาอังกฤษก็มีความหมายหลายอย่าง เช่น การเปลี่ยนหลักมูลของสภาวะต่าง ๆ, การหมุนไปข้างหน้า, การหมุนรอบแกน, การโค่นล้มรัฐบาลหรือผู้ครองอำนาจรัฐ, การโค่นล้มระบบการปกครองหนึ่งมาเป็นอีกระบบหนึ่ง, การเปลี่ยนแปลงระบบสังคมก้าวใดก้าวหนึ่งไปข้างหน้าตามแนวทางแห่งการกู้อิสรภาพ ฯลฯ

ตัวอย่างที่อ้างถึงข้างบนนั้นแสดงให้เห็นได้ว่าภาษายุโรปมีลักษณะต่างกับภาษาไทยสยาม คือ ศัพท์ยุโรปบางคำมีความหมายหลายอย่างซึ่งเราไม่อาจตั้งศัพท์ หรือวลีไทยสยามเพียงคำเดียวเพื่อให้มีความหมายครบถ้วนตามคำยุโรปนั้น ฉะนั้นสำหรับคำยุโรปบางคำจำต้องมีหลายศัพท์หลายวลีไทยสยามเพื่อถ่ายทอด

ข) เมื่อได้ศึกษารู้ความหมายต่าง ๆ ของคำต่างประเทศคำหนึ่งคำใดที่ต้องการถ่ายทอดมาเป็นคำไทยสยามเพื่อให้คนไทยสยามเข้าใจแล้ว ผู้คิดศัพท์หรือวลีไทยสยาม

ก็ต้องพิจารณาหาคำที่มวลราษฎรไทยสยามเข้าใจกันอยู่โดยทั่วไปมาประกอบขึ้นเป็นวลี หรือศัพท์ที่แสดงความหมายได้ตรง หรือใกล้เคียงที่สุดกับความหมายของศัพท์ต่างประเทศตามกรณีต่าง ๆ ถ้าหากหาคำที่มวลราษฎรไทยสยามใช้กันอยู่ทั่วไปได้ไม่สมบูรณ์ หรือเหมาะสมก็จำเป็นต้องอาศัยคำบาลีสันสกฤตที่ถือว่าเป็นแม่ของภาษาไทยสยามปัจจุบันส่วนหนึ่งนั้นมาประกอบเป็นศัพท์ขึ้นใหม่ แต่ข้อสำคัญนั้นศัพท์ที่ประกอบขึ้นใหม่จะต้องมีความหมายตรง หรือใกล้เคียงที่สุดกับความหมายของคำต่างประเทศที่ต้องการถ่ายทอด เช่นคำอังกฤษ "IMPERIALISM" นั้นถ้าผู้ตั้งศัพท์ไทยสยามต้องการให้หมายถึงระบบที่มีกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งครองอาณาเขตกว้างขวางแล้วก็ควรจะตั้งเป็นศัพท์ว่า "จักรพรรดินิยม" เพราะมวลราษฎรไทยทั่วไปเข้าใจว่าคำว่า "จักรพรรดิ" หมายถึงกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งครองอาณาเขตกว้างขวาง เช่น จักรพรรดิญี่ปุ่น แต่ถ้าจะให้หมายถึงการที่สังคมหนึ่งแผ่อาณาเขตครอบครองเหนืออีกสังคมหนึ่ง หรือหลายสังคม

แล้วก็อาจตั้งเป็นศัพท์ว่า "จักรวรรดินิยม" เพราะมวลราษฎรไทยเข้าใจคำว่า "จักรวรรดิ" หมายถึงอาณาเขตอันกว้างใหญ่ แต่ถ้าจะหมายถึงระบบทุนที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดมีอำนาจมหาศาลแล้วก็อาจจะตั้งเป็นศัพท์ว่า "บรมธนานุภาพ" เพราะมวลราษฎรไทยสยามส่วนมากที่เป็นพุทธศาสนิกย่อมได้ยินคำว่า "บรม" อยู่บ่อย ๆ ซึ่งหมายถึงยิ่งใหญ่ ได้ยินคำว่า "ธน" ซึ่งหมายถึงทรัพย์สิน ได้ยินคำ "อานุภาพ" ซึ่งหมายถึงอำนาจที่มีฤทธิ์เดช เช่น การให้พรกันระหว่างคนไทยสยามส่วนมากก็ได้อ้างอานุภาพของสิ่งศักดิ์สิทธิ์

มวลราษฎรไทยสยามพอเข้าใจได้ว่า คำว่า "บรมธนานุภาพ" นั้นหมายถึงทุนหรือกองทรัพย์สินที่ยิ่งใหญ่ หรือจะตั้งเป็นวลีว่า "ทุนมหาอำนาจ" ก็อาจทำให้มวลราษฎรเข้าใจได้ เพราะเคยได้ยินคำที่เรียกประเทศใหญ่มีอำนาจมากว่า "ประเทศมหาอำนาจ" มาช้านานแล้ว แต่การที่จะตั้งศัพท์ "จักรพรรดินิยม" ซึ่งมวลราษฎร

ไทยสยามเข้าใจอย่างหนึ่งเพื่อให้หมายความรวมถึงระบบแผ่อาณาเขตอันกว้างใหญ่แล้วให้หมายถึงระบบทุนที่พัฒนามีอำนาจมหาศาลถึงขีดสูงสุดด้วยนั้น ย่อมไม่อาจทำให้มวลราษฎรไทยทั่วไปเข้าใจได้ หรืออาจทำให้เข้าใจไขว้เขว

พึงสังเกตว่า ภาษาจีนปัจจุบันได้ถ่ายทอดศัพท์อังกฤษที่กล่าวถึงนี้ว่า "ตี๋ก๊วะจู่อี้" ซึ่งประกอบด้วยคำ "ตี๋ก๊วะ" ซึ่งตรงกับคำว่า "จักรวรรดิ" ในภาษาไทย ฉะนั้นศัพท์ไทยสยามใหม่ "จักรวรรดินิยม" จึงตรงกับคำว่า "ตี๋ก๊วะจู่อี้" ส่วนคำว่า "จักรพรรดิ" นั้นตรงกับภาษาจีนว่า "หวังตี้" ไม่ใช่ "ตี๋ก๊วะ"

คำอังกฤษ "REVOLUTION" ซึ่งมีความหมายหลายอย่างนั้นก็ต้องมีศัพท์ หรือวลีไทยสยามหลายคำเพื่อถ่ายทอดตามความหมายแต่ละอย่าง เช่นการหมุนรอบ, การพลิกแผ่นดิน, การเปลี่ยนการปกครองแผ่นดิน, การเปลี่ยนระบบสังคม, การปฏิวัติ, การอภิวัฒน์ ฯลฯ ถ้าต้องการให้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสังคมถอยหลังจากระบบก้าวหน้า

เข้าสู่ระบบเก่าที่ถอยหลังก็สมควรตั้งศัพท์ว่า "ปฏิวัติ" เพราะคำว่า "ปฏิวัติ" ในภาษาบาลีซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานรับเอามานั้นให้ความหมายไว้ว่า "การหมุนกลับ" แม้จะเติมความหมายว่า "การผันแปรเปลี่ยนหลักมูล" แต่เมื่อพิจารณามูลศัพท์บาลีประกอบด้วยแล้วก็ได้ความว่าเป็นการผันแปรเปลี่ยนหลักมูลที่ถอยหลัง ฉะนั้นจะใช้คำว่า "ปฏิวัติ" เพื่อหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าตามแนวทางแห่งการก้อิสรภาพนั้นไม่ถูก ถ้าจะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าข้าพเจ้าขอเสนอศัพท์ว่า "อภิวัฒน์" ส่วนการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตนั้นก็ไม่อาจนำเอาคำ "ปฏิวัติ" ซึ่งมีความหมายคนละอย่างมาใช้ได้

ข้อ 6

การอภิวัฒน์ พ.ศ. 2475 ได้เปลี่ยนระบบสังคมไทยสยามจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบที่มีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ การปกครองแผ่นดินระบบใหม่เช่นนี้ไม่เคยมีมาก่อนในประเทศไทย หากแต่เป็นระบบ

ที่มีเยี่ยงอย่างอยู่ในยุโรป แม้สังคมเอเชียอื่น ๆ จะได้มีระบบทำนองนั้นบ้าง แต่ก็ถ่ายทอดเอาเยี่ยงอย่างมาจากยุโรปทำนองเดียวกัน คณะราษฎรจำต้องร่างธรรมนูญการปกครองแผ่นดินซึ่งต่อมาเรียกว่ารัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดและเป็นแม่บทแห่งกฎหมายทั้งหลาย ซึ่งเป็นข้อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชน และระหว่างเอกชนกับรัฐตามความสัมพันธ์แห่งระบบใหม่ ในการนั้นก็ได้คิดคำไทยสยามขึ้นใหม่หลายคำเพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ การจัดทำประมวลกฎหมายขึ้นครบถ้วนอันเป็นพื้นฐานแห่งการเจรจาเรียกร้องให้จักรวรรดินิยมต่าง ๆ เลิกอำนาจพิเศษในทางศาลนั้นก็ได้ทำให้เกิดความจำเป็นที่ผู้ร่างประมวลกฎหมายคิดคำไทยสยามขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดคำกฎหมายต่างประเทศหลายคำ

อนึ่ง ระบบสังคมใหม่ของสังคมไทยสยามดังกล่าวข้างต้นได้ให้สิทธิประชาธิปไตยแก่ราษฎรอย่างเต็มที่ การศึกษาและการเผยแพร่ลัทธิเศรษฐกิจการเมือง, ทรรศนะ

ทางสังคม ทำได้อย่างเปิดเผย จึงได้มีบุคคล และคณะบุคคลคิดคำไทยขึ้นใหม่หลายคำเพื่อถ่ายทอดคำต่างประเทศที่แสดงถึงสิ่งเหล่านั้น

แม้ต่อมาสิทธิประชาธิปไตยดังกล่าวได้ถูกจำกัดบางครั้งบางคราว แต่บุคคลส่วนที่รักชาติประชาธิปไตยก็ได้ฟื้นฟูสิทธิประชาธิปไตยดังกล่าวนั้นขึ้นเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้ทำได้ ในที่สุดเมื่อ พ.ศ. 2489 สมาชิกรัฐสภาฝ่ายรักชาติประชาธิปไตยได้ร่วมกันฟื้นฟูสิทธิประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์แก่ราษฎร ซึ่งสามารถนับถือศึกษาเผยแพร่ลัทธิเศรษฐกิจ, การเมือง, ทรรศนะทางสังคมทุก ๆ อย่าง ได้โดยเปิดเผย รวมทั้งสิทธิในการตั้งพรรคคอมมิวนิสต์อย่างเปิดเผยด้วย ฉะนั้นจึงได้มีผู้นำลัทธิมาร์กซ์–เลนินไปเผยแพร่ในประเทศไทยอย่างเปิดเผย โดยถ่ายทอดตำรานั้นจากภาษายุโรปโดยตรง หรือจากภาษาจีนที่ถ่ายทอดจากภาษายุโรปมาชั้นหนึ่งแล้ว ในการนั้นผู้โฆษณาเผยแพร่ก็

มีความจำเป็นที่ต้องคิดคำไทยสยามเพิ่มขึ้นโดยวิธีถ่ายทอดความหมายหรือโดยวิธีทับศัพท์

นับตั้งแต่ภายหลังรัฐประหาร 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490 จนถึงปัจจุบันพวกปฏิกิริยาได้จำกัดสิทธิประชาธิปไตยของราษฎรดังกล่าวแล้ว แม้กระนั้นการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์–เลนินและทรรศนะที่ก้าวหน้า ซึ่งเคยทำได้โดยเปิดเผยไว้ก่อนนั้นก็ได้ทำการเผยแพร่ต่อไปในทางลับ และกึ่งลับ ความจำเป็นที่ต้องคิดคำไทยสยามขึ้นใหม่ และใช้คำไทยสยามที่คิดขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดลัทธิที่ก้าวหน้า ซึ่งตำราเดิมเป็นภาษายุโรปนั้น จึงมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทยสยามทำนองเดียวกับสังคมอื่น ๆ ในเอเชียที่รับเอาสิ่งใหม่จากยุโรป ก็ต้องคิดคำของสังคมนั้นขึ้นใหม่เพื่อถ่ายทอดคำยุโรป เช่นสังคมจีนต้องมีคำจีนขึ้นใหม่เพื่อการนั้นตามที่ประธานเหมาเจ๋อตุงได้กล่าวไว้ อนึ่ง ต้นตำราของลัทธิมาร์กซ์–เลนินนั้นได้เขียนขึ้นเป็นภาษายุโรป ผู้ที่ต้องการถ่ายทอดลัทธิมาร์กซ์–เลนินมาเป็นภาษาหนึ่งภาษาใดแห่ง

เอเชียก็ต้องถ่ายทอดศัพท์ยุโรปแห่งตำรานั้น

ปัจจุบันนี้มีหลายบุคคลกับคณะบุคคลได้คิดศัพท์หรือวลีไทยสยามขึ้นใหม่มากมายเพื่อถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศ ความปรากฏว่าศัพท์ต่างประเทศบางศัพท์ได้มีศัพท์ หรือวลีไทยหลายคำเพื่อถ่ายทอด เช่นคำอังกฤษ "REVOLUTION" มีคำและวลีไทยเพื่อถ่ายทอดว่า "พลิกแผ่นดิน", "เปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน" "ผันผวน", "ปฏิวัติ", "อภิวัฒน์" ฯลฯ และคำอังกฤษ "IMPERIALISM" มีคำไทยเพื่อถ่ายทอดว่า "จักรวรรดินิยม", "จักรพรรดินิยม", "บรมธนานุภาพ" ฯลฯ ฯลฯ ฯลฯ

ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า เมื่อมีศัพท์ใหม่หลายคำที่มีผู้คิดขึ้นเพื่อแปลคำต่างประเทศคำเดียวกันแล้ว บุคคลจะควรอาศัยหลักเกณฑ์ใดในการเลือกใช้คำที่คิดขึ้นใหม่

(1) สำหรับราษฎรส่วนมากในสังคมสยาม ซึ่งรู้แต่ภาษาไทยสยามจึงไม่อาจสอบสวนค้นคว้าว่าศัพท์ หรือวลีไทยสยามที่มีผู้คิดขึ้นใหม่ มีความหมายตรงกับความหมาย

ของศัพท์ต่างประเทศคำใดหรือไม่นั้นก็ต้องไม่รู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจว่าไม่รู้ภาษาต่างประเทศซึ่งไม่ใช่ภาษาของตน ข้าพเจ้าขอเสนอว่า ราษฎรส่วนมากสามารถเลือกใช้ศัพท์หรือวลีที่คิดขึ้นใหม่ได้โดยพิจารณาตามความหมายภาษาไทยสยามของศัพท์หรือวลีนั้น ซึ่งราษฎรไทยสยามได้ทราบเป็นเวลาช้านานหลายศตวรรษมาแล้ว อาทิ เมื่อได้ยินได้อ่านคำว่า "จักรพรรดินิยม" ราษฎรส่วนมากก็ทราบได้ว่าหมายถึงการนิยมพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่กว่าราชามากหลาย

ถ้าสงสัยก็ดูพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานที่ได้ให้ความหมายของคำว่า "จักรพรรดิ" ไว้ดังต่อไปนี้

"จักรพรรดิ น. พระราชาธิราชโบราณเขียนว่า จักรพัตราธิราช์ก็มี" ฯลฯ

(2) สำหรับผู้ที่รู้คำต่างประเทศอยู่บ้าง และรู้ว่าศัพท์ หรือวลีไทยสยามที่คิดกันขึ้นใหม่นั้นผู้คิดประสงค์ถ่ายทอดศัพท์ต่างประเทศคำใด ก็ควรใช้พื้นความรู้ของตนสอบสวนให้ถ่องแท้ว่าศัพท์ หรือวลีใหม่นั้นมีความหมายตรง

กับความหมายของคำต่างประเทศที่ถ่ายทอดมาหรือไม่ ถ้าเห็นว่าศัพท์หรือวลีใหม่ยังไม่เหมาะสมก็ต้องใช้ศัพท์หรือวลีที่ถูกต้องเหมาะสม หรืออาจคิดศัพท์หรือวลีขึ้นใหม่ หรือใช้ประโยคหรือถ้อยคำที่มวลราษฎรสามารถเข้าใจได้ และตรงกับความหมายของคำต่างประเทศที่ถ่ายทอดมา

ความผิดพลาดในการเลือกใช้ศัพท์ หรือวลีใหม่อาจเนื่องมาจากการไม่พิจารณาถึงความหมายหลายอย่างของคำต่างประเทศหนึ่ง ๆ และไม่พิจารณาถึงความหมายของมูลศัพท์หรือวลีใหม่นั้น ความเสียหายจะเกิดได้มาก ถ้าหากใช้ศัพท์ หรือวลีที่ผิดความหมายของศัพท์ต่างประเทศทางวิทยาศาสตร์สังคมก็ทำให้เกิดความเข้าใจผิดในทฤษฎีสังคมนั้นทั้งระบบได้ (ดูตัวอย่างในบทที่ 2)

(3) บทความเห็นแนะว่าผู้ใดเคยใช้คำใดในการถ่ายทอดคำต่างประเทศมาแล้วก็ให้ใช้คำนั้นต่อไป

ความเคยใช้นี้จะต้องแยกพิจารณาว่าเป็นความเคยชิน

ที่มวลราษฎรใช้กันอยู่แพร่หลายในเวลาช้านานมาแล้ว หรือความเคยชินเฉพาะบางคน บางคณะบางกลุ่ม

ถ้าคำใดเป็นคำที่มวลราษฎรเคยใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายเป็นเวลาช้านานแล้ว คำนั้นก็เป็นภาษาของปวงชนที่เราจำต้องเคารพ

แต่ถ้าคำใดเคยใช้เฉพาะบางคนบางคณะบางกลุ่มแล้วก็ยังไม่เข้าลักษณะที่เป็นภาษาของมวลราษฎร

โดยเฉพาะศัพท์ หรือวลีที่เพิ่งมีผู้คิดกันขึ้นใหม่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือแม้แต่ภายหลังการอภิวัฒน์ พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นเวลาเพียงไม่กี่ปีมานี้นั้น ยังเป็นคำใหม่สำหรับมวลราษฎรไทยสยาม ฉะนั้นจึงมีหลายคำที่มวลราษฎรยังไม่เคยชินและยังไม่ใช้กันแพร่หลาย (นอกจากคำที่ต้องใช้เพราะมีกฎหมายบังคับไว้) ฉะนั้นคำที่คิดกันขึ้นใหม่เหล่านี้ยังอยู่ในระหว่างที่ต้องพิจารณาปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสมแก่ราษฎรยิ่งขึ้น

การอ้างความเคยชินของคนบางคนบางคณะบางกลุ่ม นั้นขัดแย้งต่อทฤษฎีสังคมที่ก้าวหน้า ซึ่งให้พิจารณาทุกสิ่งด้วยการพิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) รวมทั้งพิเคราะห์วิจารณ์ตนเอง (Self Criticism) เพื่อแก้ไขความผิดพลาดบกพร่อง เพื่อกระทำสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมในทางความคิดและในทางปฏิบัติ

ส่วนบางท่านที่มาจากสังคมเก่าซึ่งน่าจะเป็นผู้ถือทิฐิมานะ แต่ท่านก็ถือคติของปราชญ์ที่ถือเอาความถูกต้องเป็นสำคัญ ดังนั้นเมื่อมีศัพท์ที่บางท่านบัญญัติขึ้นใหม่ผิดพลาดหรือไม่เหมาะสม ท่านก็แก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม อาทิ

พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 6 ซึ่งชาวไทยสดุดีว่าพระองค์ทรงเป็น "พระมหาธีรราชเจ้า" ได้เคยทรงใช้วลีไทยสยามว่า "สหกรณ์รัฐอเมริกา" เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ "United States of America" แต่เมื่อมีผู้เสนอให้ใช้คำว่า "สหปาลีรัฐอเมริกา" แล้วต่อมาก็ได้มีผู้ใช้คำใหม่ว่า "สหรัฐอเมริกา" พระมหากษัตริย์พระองค์นั้นก็ยอมแก้ไข

แล้วใช้ต่อมาจนเป็นที่แพร่หลายอยู่ทุกวันนี้ โดยมิได้ทรงถือว่าคำไหนใช้มาก่อนก็ต้องยึดคำนั้นตายตัวไม่ยอมรับการแก้ไขให้ถูกต้อง

ในสมัยก่อนมีประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ อาจารย์กฎหมายเคยใช้คำไทยสยามว่า "ประทุษร้ายส่วนแพ่ง" เพื่อถ่ายทอดคำว่า "TORT" ของคำอังกฤษ ต่อมาก็ได้ยอมเปลี่ยนใช้คำว่า "ผิดสิทธิ" แล้วต่อมาก็ได้เปลี่ยนเป็น "ละเมิด" ซึ่งใช้มาจนทุกวันนี้

ส่วนราชบัณฑิตยสถานของไทยสยามปัจจุบัน ก็ได้แสดงความมีใจกว้างที่รับฟังความคิดเห็นที่จะพัฒนาภาษาไทย โดยอ้างว่า "ภาษาที่ยังมีชีวิตอยู่ไม่ว่าภาษาอะไรย่อมไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ"

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ องค์ประธานราชบัณฑิตยสถานก็ได้ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นตัวอย่างในการยอมรับให้บรรจุความหมายของคำว่า "ปฏิวัติ" ไว้ใน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานตามมูลศัพท์ว่า "การหมุนกลับ" นั้นด้วย ดังที่ข้าพเจ้าได้กล่าวไว้แล้วในภาคผนวกแห่งบทความเรื่อง "ความเป็นอนิจจังของสังคม"

ฉะนั้น จึงหวังว่าผู้ก้าวหน้าแท้จริงจะได้คำนึงถึงคติแห่งปราชญ์ทั้งหลายไว้ประกอบการพิจารณาภาษาซึ่งเป็นสิ่งที่รับใช้ทุกชนชั้นแห่งสังคม ดังที่จะได้ชี้แจงต่อไปใน (4)

(4) คอมมิวนิสต์บางสาขา แนะสานุศิษย์ให้ถือเอา "ชนชั้น" ประดุจยาหม้อใหญ่ที่แก้ไขทุกชนิดนั้นมาเป็นหลักวินิจฉัยการใช้ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นใหม่ด้วย คือให้ถือว่าศัพท์ใดที่ชนชั้นใดคิดขึ้นก็เป็นศัพท์เฉพาะชนชั้นนั้น

ความเห็นของคอมมิวนิสต์บางสาขาขัดแย้งกับลัทธิ-มาร์กซ์–เลนิน ดังที่สลาตินได้อธิบายไว้ว่า

"ภาษามิได้เป็นผลิตผลของรากฐานอันใดอันหนึ่ง ว่าจะเป็นรากฐานใหม่หรือเก่า และไม่ว่าจะเป็นรากฐานของสังคมใด แต่ทว่าภาษานั้นเป็นผลิตผลของกาลเวลาทั้งหมดแห่งประวัติศาสตร์ของสังคมและประวัติศาสตร์ของ

รากฐานทั้งหลายซึ่งได้ดำเนินมาเป็นเวลาหลายศตวรรษ ภาษามิได้ถูกสร้างขึ้นโดยชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ถูกสร้างขึ้นโดยส่วนรวมในสังคมโดยทุกชนชั้นวรรณะในสังคมและโดยความพยายามของมนุษยชน หลายร้อยชั่วอายุคน ภาษามิได้สร้างขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของชนชั้นวรรณะใดโดยเฉพาะ แต่ทว่าเพื่อสนองความต้องการของสังคมเป็นส่วนรวมของทุกชนชั้นวรรณะในสังคม กล่าวอย่างกระชับก็คือ ภาษาได้รับการสร้างขึ้นมาในฐานะเป็นภาษาอันหนึ่งอันเดียวสำหรับสังคม เป็นภาษาร่วมกันของมวลสมาชิกในสังคม เป็นภาษาร่วมกันของมวลราษฎร ด้วยเหตุนี้บทบาทอันเป็นหน้าที่ของภาษาในฐานะเป็นปัจจัยหรือสื่อแห่งการติดต่อเกี่ยวพันกันระหว่างประชาชน จึงมิใช่เป็นไปเพื่อใช้ประโยชน์ชนชั้นหนึ่งและทำลายประโยชน์อีกชนชั้นหนึ่ง แต่เป็นไปเพื่อรับใช้ส่วนรวมของสังคม และทุกชนชั้นในสังคมโดยเท่าเทียมกันหมด”

ความเป็นจริงที่ปรากฏเช่นนี้ ย่อมอธิบายให้เห็นโดยไม่ยากเย็นเลยว่า ภาษานั้นอาจรับใช้ทั้งระบบเก่าที่จวนจะตาย และระบบใหม่ที่กำลังเติบโต รับใช้ทั้งรากฐานเก่ารากฐานใหม่ รับใช้ทั้งผู้ขูดรีดและผู้ถูกขูดรีด

"ภาษารับใช้สมาชิกทุกคนของสังคมเท่าเทียมกันหมด โดยมิได้คำนึงถึงสถานะทางชนชั้นวรรณะของแต่ละคน...."

สตาลินได้ชี้ให้เห็นอีกว่า "การเอาลักษณะแห่งชนชั้นวรรณะมาเป็นสูตรสำเร็จในการวินิจฉัยภาษานั้นเป็นความผิดอย่างมหันต์"

เรามีความเห็นต่อไปว่า การเอาชนชั้นเป็นสูตรสำเร็จทุกกรณีรวมทั้งทางภาษาด้วยนั้นเป็นอันตรายอย่างยิ่งแก่การสมานมวลราษฎรของสังคม ให้เป็นแนวร่วมอันกว้างใหญ่ เพราะการถือสูตรสำเร็จภาษาเฉพาะชนชั้นวรรณะที่พูดกันเข้าใจเฉพาะคนจำนวนเล็กน้อยในสังคมเท่านั้น

บทที่ 2

ความเป็นมาของศัพท์ไทย

"ปฏิวัติ"

"รัฐประหาร"

"วิวัฒน์"

"อภิวัฒน์"

(ต่อจากปาฐกถาที่สกอตแลนด์ กรกฎาคม 2518)

ประธานกรรมการจัดงานสังสรรค์ชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ประจำ พ.ศ. 2518 ได้ขอให้ผมเขียนบทความเพื่อลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกซึ่งชาวธรรมศาสตร์

จะได้จัดทำขึ้น ผมมีความยินดีสนองศรัทธา โดยเขียนบทความเรื่อง "ความเป็นมาของศัพท์ไทย ปฏิวัติ, รัฐประหาร, วิวัฒน์, อภิวัฒน์" อันเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการสนทนาในที่ประชุมสามัคคีสมาคมเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 ที่เอดินเบอะเรอ สกอตแลนด์ คือได้มีบางท่านถามผมว่าในทางชีววิทยานั้นการเปลี่ยนแปลงดำเนินไปตามวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "อีโวลูชัน" (Evolution) คือค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป แต่เหตุใดในทางวิทยาศาสตร์สังคมจึงมีวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษ "เรฟโวลูชัน" (Revolution) บางท่านต้องการทราบว่าเหตุใดผมถ่ายทอดคำอังกฤษ "เรฟโวลูชัน" เป็นศัพท์ไทยว่า "อภิวัฒน์" แทนที่จะใช้ศัพท์ไทยว่า "ปฏิวัติ" โดยที่วันนั้นผมต้องตอบปัญหาต่าง ๆ รวม 21 ข้อ และมีเวลาจำกัดเพียง 5 ชั่วโมง จึงได้ตอบโดยสังเขปต่อปัญหาหนึ่ง ๆ ซึ่งผมขอผัดจะเขียนขยายคำตอบต่อไป

ผมจึงได้รวมปัญหาที่เกี่ยวข้องกันนั้นจัดทำเป็นบทความนี้ เพื่อส่งมาลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกของชาวธรรม-

ศาสตร์ในสหราชอาณาจักรอังกฤษประจำพ.ศ. 2518 และขอให้สามัคคีสมาคมถือว่าบทความนี้เป็นคำตอบขยายความของปัญหาที่สมาชิกบางท่านได้ถามผมในที่ประชุมดังกล่าวข้างต้น

1. ก่อนอื่นผมขอทำความเข้าใจว่า คำว่า "ศัพท์" ในภาษาไทยนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า "เสียง, คำ, คำยากที่ต้องแปล, เรื่อง" ในกรณีที่เกี่ยวกับความเป็นมาของศัพท์ไทยทั้ง 4 นั้น ท่านทั้งหลายย่อมสังเกตได้ว่าเป็นเรื่องของ "คำยากที่ต้องแปล"

ใน สังคมปฐมสหการ มนุษย์มีคำที่พอใช้สำหรับสังคมที่พัฒนาถึงขั้นนั้น ต่อมาเมื่อสังคมพัฒนาเป็น ระบบทาส, ระบบศักดินา, ระบบทุนนิยม มนุษย์ก็จำเป็นต้องมีคำเพิ่มขึ้นตามลำดับ เพื่อให้พอใช้ในการสัมพันธ์ระหว่างกันภายในสังคมและในการสัมพันธ์กับสังคมอื่น

ถ้าท่านเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษขนาดเล่มกลางๆ ซึ่งบอกที่มาของคำอังกฤษ ท่านก็ย่อมสังเกตได้ว่าคำอังกฤษมากหลายรับเอาคำต่างประเทศมาใช้โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปศัพท์บ้าง หรือแผลงเป็นคำอังกฤษบ้าง ซึ่งแสดงว่าคนอังกฤษมีคำอังกฤษแท้ ๆ ไม่พอที่จะใช้เป็นสัญญาณในการสัมพันธ์ จึงต้องรับเอาคำต่างประเทศอื่นมาเป็นภาษาของตนด้วย

ส่วนภาษาไทยเดิมของเรานั้นก็มีคำที่ใช้พอสำหรับสังคมปฐมสหการ, สังคมทาส และศักดินาสมัยต้น แต่เมื่อสังคมไทยรับเอาวิธีการเศรษฐกิจ, การเมือง, วัฒนธรรม, ของอินเดียที่พัฒนากว่าระบบทาสศักดินาของไทยเดิม สังคมไทยจึงได้รับเอาคำบาลี, สันสกฤต, มาเป็นคำของภาษาไทยโดยไม่เปลี่ยนรูปคำบ้างหรือแผลงรูปบ้าง ภาษาบาลีสันสกฤตจึงเป็นที่มาแห่งหนึ่งของภาษาไทย และเป็น "คำยากที่ต้องแปล" คือเป็น "ศัพท์" ตามความหมายของราชบัณฑิตยสถานดังกล่าวนั้น

ต่อมา ตั้งแต่บั้นปลายกรุงศรีอยุธยา คนจีนได้เข้ามาพึ่งโพธิสมภารมากขึ้น ในการติดต่อกับคนไทยนั้นคนจีนใช้ภาษาไทย แม้ว่าออกสำเนียงเพี้ยนบ้างแต่คนไทยก็เข้าใจได้ เมื่อคนจีนใช้คำไทยบางคำจนชินมาเป็นเวลาหลายร้อยปี คำไทยนั้นก็กลายเป็นคำที่คนจีนในสยามรับเอาเป็นคำในภาษาที่ตนใช้แม้ในการติดต่อกับชาวจีนด้วยกัน เช่นคนจีนที่มาพึ่งโพธิสมภารก่อน ค.ศ. 1911 (ก่อนสมัยที่เกิดลัทธิที่เรียกว่า "ต้าห้าน" คือลัทธิที่ถือเชื้อชาติห้านซึ่งเป็นเชื้อชาติส่วนมากของประเทศจีนว่ายิ่งใหญ่กว่าเชื้อชาติอื่นๆ) นั้น ได้รับเอาคำไทย "ตลาด" โดยออกสำเนียงแต้จิ๋วว่า "ตาลัก" และคำว่า "นักเลง" ออกสำเนียงแต้จิ๋วว่า "หลักเล้ง" และเรียก "นักเลงโต" ว่า "ตั้วหลักเล้ง" ฯลฯ ซึ่งเป็นคำที่จีนแต้จิ๋วรุ่นเก่าได้ใช้พูดระหว่างกัน

นอกจากนั้น คนจีนรุ่นเก่าในสยามก็นิยมให้ลูกหลานเรียนหนังสือไทยที่วัด และนิยมให้ลูกหลานบวชเป็น

พระภิกษุเรียนบาลีเพื่อบำเพ็ญกุศล และก็ได้รู้ภาษาบาลีอันเป็นมูลศัพท์ของภาษาไทยด้วย ท่านเหล่านี้เป็นเปรียญและเป็นอาจารย์ที่ดีในภาษาไทยหลายองค์ ท่านและสานุศิษย์จึงเรียนรู้ว่าศัพท์ไทยนั้น ๆ มีความหมายอย่างไร เช่นคำว่า "จักรพรรดิ" หมายถึง "พระราชาธิราช" ซึ่งตรงกับภาษาจีนที่ออกสำเนียงแต้จิ๋วว่า "ฮ่องเต้" (ตรงกับภาษาจีนกลาง "หวงตี้") พระมหากษัตริย์องค์หนึ่งสมัยอยุธยาทรงพระนามว่า "สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ"

ส่วนคนไทยที่ติดต่อกับคนจีนในสยามเป็นเวลาช้านานหลายร้อยปีก็รับคำจีนหลายคำมาใช้ด้วย ถ้าท่านเปิดพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ท่านก็จะพบว่ามีหลายคำ ซึ่งเป็นภาษาจีนที่ราชบัณฑิตยสถานได้บรรจุไว้ในพจนานุกรม โดยถือว่าเป็นคำไทย เพราะเป็นคำจีนที่คนไทยสมัครใจใช้เองจนชินมาแล้วหลายร้อยปี โดยที่คนจีนมิได้ยัดเยียดให้คนไทยใช้ การคงอยู่ด้วยกันอย่างสันติระหว่างคนไทยกับคนจีนในสยามจึงราบรื่น เพราะคนจีน

ก็มิได้ดัดแปลงศัพท์ หรือคำไทยที่ใช้ในความหมายตามมูลศัพท์แห่งภาษาไทยนั้นให้มีความหมายเป็นอย่างอื่น

ต่อมาเมื่อระบบทุนในยุโรปและอเมริกาได้แผ่อำนาจเข้ามาในสยามตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 สยามต้องติดต่อกับฝรั่งเหล่านั้นอันเป็นสภาพการณ์ที่คนไทยไม่มีศัพท์ไทยที่ใช้อยู่ก่อน เพื่อใช้สำหรับสภาพการณ์ใหม่ได้ คนไทยจึงอาศัยมูลศัพท์บาลีสันสกฤตตั้งเป็นศัพท์ไทยขึ้นใหม่หลายคำ เพื่อถ่ายทอดความหมายของศัพท์ฝรั่ง นอกจากนั้นสยามได้จัดระบบการศึกษาไทยรับเอาวิชาประเภท วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ของฝรั่งมาสอนในโรงเรียนไทย จึงจำเป็นต้องคิดศัพท์ไทยขึ้นใหม่หลายคำ เพื่อถ่ายทอดศัพท์ฝรั่งนั้น เช่น ฟิสิกส์, เคมี, ชีววิทยา, คอมมิวนิสต์ ฯลฯ

ส่วนในประเทศจีนก็ได้มีการตั้งศัพท์จีนขึ้นใหม่หลายศัพท์ เพื่อถ่ายทอดคำฝรั่ง โดยวิธีเอาคำจีนเดิมมาผสมกันเป็นศัพท์ใหม่ขึ้น ถ้ามองดูตัวอักษรก็เห็นว่าเป็นอักษรจีน

แต่คำที่ผสมนั้น มีความหมายตามคำฝรั่งที่จีนถ่ายทอดมา เหมาเจ๋อตงซึ่งต่อต้าน "ลัทธิต้าห้าน" ได้กล่าวที่นครเยียนอานเตือนคนจีนว่า ภาษาจีนเดิมมีไม่พอที่จะถ่ายทอดคำต่างประเทศจึงจำเป็นต้องคิดศัพท์ใหม่ขึ้น ท่านยกตัวอย่างคำว่า "ก้านปู้" ตั้งขึ้นเพื่อทับศัพท์ฝรั่ง "Cadre" (ออกสำเนียงอังกฤษ "กาดเดอร์" มาจากฝรั่งเศส "กาเดรอะ") แปลว่าพนักงาน เหมาเจ๋อตงจึงตักเตือนให้สานุศิษย์เรียนภาษาต่างประเทศ เพื่อให้รู้ความหมายอันเป็นที่มาของศัพท์จีนใหม่ เหมาเจ๋อตงถือหลักการต่อสู้ระบบทุนที่พัฒนาเป็นทุนผูกขาดเป็นบรมธนานุภาพหรือจักรวรรดินิยม ไม่ว่าเจ้าสมบัตินายทุนผูกขาดนั้น เป็นคนผิวขาวหรือผิวเหลือง ท่านมิได้ต่อต้านคนฝรั่งไปทั้งหมด โดยท่านแยกคนที่ไม่ใช่เจ้าสมบัตินายทุนออกจากพวกชนิดหลังนี้ ท่านมิได้ต่อต้านภาษาฝรั่งหรือภาษาต่างประเทศ นักเรียนไทยที่ศึกษาอยู่ในยุโรปเวลานี้ก็ย่อมรู้ว่า ขณะนี้รัฐบาลจีนได้ส่งนักเรียนจีนหลายคนมาศึกษาในหลายประเทศยุโรปตะวันตก ฉะนั้น ผู้ใดคัดค้านนักเรียนไทยในต่างประเทศที่เรียนอย่างจริงจัง

ผู้คัดค้านก็กระทำเกินเลยกว่าเหมาเจ๋อตง และเป็นการที่ไม่ยอมทำแนวร่วมกับผู้ได้ศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งสามารถทำคุณประโยชน์แก่ชาติและราษฎรไทยตามสาขาวิชาที่ได้เล่าเรียน

คนที่ห่างไกลเหมาเจ๋อตงมักจะเข้าใจผิดว่าท่านรู้แต่ภาษาจีน แต่ความจริงท่านรู้ภาษาต่างประเทศและอ่านตำราต้นฉบับที่เป็นภาษาต่างประเทศตั้งแต่วัยหนุ่ม ซึ่งท่านเป็นพนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยปักกิ่ง และท่านใช้เวลาว่างเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มเติม ตลอดเวลาจนเข้าวัยชรา มิใช่ท่านเรียนลัทธิมาร์กซ์–เลนิน โดยวานให้คนอื่นแปลให้ เพราะผู้แปลอาจแปลศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะผิดไปได้ ซึ่งจะทำให้เข้าใจระบบนั้นผิดไปทั้งระบบหรือผิดในส่วนสำคัญของระบบได้

อนึ่งเราควรยอมรับว่า ต้นฉบับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติก็ดี วิทยาศาสตร์สังคมก็ดี ซึ่งชาวเอเชียสมัยนี้รับเอามาก็เป็นตำราที่มีต้นฉบับภาษาต่างประเทศ คำใดที่เป็น

ศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ (เทคนิคกัล เทอม) ที่คนไทยยังไม่ชินมาเป็นเวลาช้านานแล้วก็ดี หรือเป็นคำกำกวมก็ดี ถ้าจะถ่ายทอดเป็นภาษาไทยก็ควรเขียนคำตามต้นฉบับไว้ในวงเล็บด้วย) เพื่อให้ผู้อ่านที่สามารถเทียบกับต้นฉบับคำต่างประเทศจะได้เข้าใจดีขึ้น และจะได้ช่วยกันค้นคว้าให้สมบูรณ์ขึ้น

2. เมื่อก่อนวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 สยามอยู่ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สืบต่อ ๆ กันมาตั้งแต่ระบบทาสศักดินาเป็นเวลาหลายพันปี การเปลี่ยนระบบสังคมจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยนั้นยังไม่เคยมี การเปลี่ยนแปลงที่เคยมีก็เพียงแต่เปลี่ยนสถานบันพระมหากษัตริย์ของราชวงศ์หนึ่งมาเป็นอีกราชวงศ์หนึ่ง หรือเปลี่ยนองค์พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์เดียวกัน ฉะนั้นจึงไม่มีศัพท์ไทยเฉพาะที่จะเรียกการเปลี่ยนระบบสังคมจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญประชา

ธิปไตย หรือมาเป็นระบบประชาธิปไตยชนิดอื่น ๆ ซึ่งต่างกับชาวยุโรปที่มีศัพท์ว่า "เรฟโวลูชัน" ก่อนสยาม ดังนั้น คนไทยสมัยก่อนที่ต้องการกล่าวถึงเรื่องที่คนอังกฤษเรียกว่า "เรฟโวลูชัน" ก็ใช้วิธีทับศัพท์ หรือบางคนก็เรียกตามทรรศนะศักดินาสำหรับผู้ที่ทำการไม่สำเร็จว่า "กบฏ, ก่อการกำเริบ" แต่ผู้ทำการสำเร็จเรียกว่า "ปราบดาภิเษก"

พระปกเกล้า ฯ ได้ทรงมีพระราชวิจารณ์การเปลี่ยนระบบบริหารแผ่นดินของพระพุทธเจ้าหลวง (รัชกาลที่ 5) ว่ามีลักษณะเป็นการ "พลิกแผ่นดิน" โดยพระองค์ทรงเขียนไว้ในวงเล็บว่า "Revolution"

ส่วนในประเทศจีนก่อน ค.ศ. 1911 การปกครองแผ่นดินเป็นไปตามระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมี "จักรพรรดิ" เป็นประมุขสืบต่อ ๆ มาหลายพันปีซุนยัดเซ็นที่นำราษฎรจีนต่อสู้ระบบจักรพรรดิจีนมาเป็นสาธารณรัฐจึงได้เอาคำจีนเดิม 2 คำ ที่เรียกตามภาษากลางว่า "เก๋อมิ่ง" 革命 แต้จิ๋วออกสำเนียงว่า "เก๊กเหม็ง" แปลตามตัวว่า

"การตัดชีวิต" มาเป็นศัพท์ที่เรียกการกระทำที่เปลี่ยนแปลงระบบสังคมเช่นนั้น

ท่านย่อมสังเกตว่าหนังสือจีนมีลักษณะเป็นภาพวาดผันแปรมาจากโบราณหลายศตวรรษ ถ้าพิจารณาอักษร "เก๋อมิ่ง" 革命 ให้ดีจะเห็นว่าแสดงร่องรอยถึง "การตัดชีวิต" ฉะนั้นคนจีนที่ไม่ทราบว่าคำว่า "เก๋อมิ่ง" หรือ "เก๊กเหม็ง"นั้น ซุนยัดเซ็นนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ "เรฟโวลูชัน" แล้ว หากมองจากตัวอักษรที่วาดขึ้นนั้นก็อาจทำให้สะท้อนถึงทางจิตและความนึกคิดว่า เป็นการประหารระบบเก่าให้หมดไปประดุจการตัดชีวิต

ผมซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะราษฎรให้เขียนแถลงการณ์เห็นว่าการเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยมีลักษณะตามที่คนอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน เรียกว่า "Revolution" ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังไม่มีคณะหรือพรรคใดทำการสำเร็จมาก่อน จึงยังไม่ควรคิดศัพท์ขึ้นใหม่ในขณะนั้น

ซึ่งคนไทยไม่เข้าใจ สมควรที่จะใช้วลีที่ประกอบด้วยคำไทยธรรมดาสามัญว่า "การเปลี่ยนแปลงการปกครองแผ่นดิน" แต่วลีนี้ยาวไปจึงตัดคำว่า "แผ่นดิน" ออก คงเหลือ "การเปลี่ยนแปลงการปกครอง" และเรียกสมาชิกแห่งคณะราษฎร "ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง" โดยย่อว่า "ผู้ก่อการ" เท่านั้น คือเป็นเพียงผู้เริ่มก่อให้มีการเปลี่ยนระบบเก่าเพื่อเข้าสู่ระบบใหม่ที่จะต้องพัฒนาต่อไป

3. ภายหลังการเปลี่ยนการปกครอง 24 มิถุนายน 2475 แล้วประมาณ 1-2 เดือน พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ขณะดำรงฐานันดรศักดิ์ "หม่อมเจ้าวรรณไวทยากร" ได้แสดงปาฐกถาที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองดังกล่าวนั้น พระองค์ทรงวินิจฉัยว่าการเปลี่ยนนั้น เป็นการเปลี่ยนหลักมูลของการปกครองแผ่นดิน ตรงกับที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Revolution" (ออกสำเนียงว่า "เรฟโวลูชัน") จึงได้ทรงบัญญัติศัพท์ไทยว่า "ปฏิวัติ" เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษนั้น

พระองค์ยังได้บัญญัติศัพท์ไทยว่า "รัฐประหาร" เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ ที่ชาวอังกฤษใช้ทับศัพท์ฝรั่งเศส "Coup d' E´tat" (ออกสำเนียง กูป์ เดตาต์) ซึ่งแปลตามตัวว่า "การเขกหรือการกระแทกรัฐ" โดยนัยหมายถึง "วิธี" ยึดอำนาจรัฐโดยฉับพลัน ซึ่งต่างกับวิธีได้อำนาจรัฐโดยสงครามกลางเมือง (Civil War)

4. เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2475 กระทรวงธรรมการแห่งรัฐบาลคณะราษฎรได้มีคำสั่งตั้ง "กรรมการชำระปทานุกรม" โดยเชิญพระเจ้าวรวงศ์เธอองค์นั้นเป็นประธาน ต่อมาในปี พ.ศ. 2477 รัฐบาลนั้นได้ตั้งราชบัณฑิตยสถานขึ้น ซึ่งรับงานชำระปทานุกรมต่อจากกรรมการที่กระทรวงธรรมการได้ตั้งขึ้น ราชบัณฑิตยสถานจึงได้ตั้งกรรมการชุดเดิมให้เป็นกรรมการชำระปทานุกรมของราชบัณฑิตยสถานแล้ว ต่อมาก็ได้ตั้งผู้ทรงคุณวุฒิในทางภาษาศาสตร์เป็นกรรมการเพิ่มเติมขึ้นอีก พระเจ้าวรวงศ์เธอองค์นั้นก็ทรงเป็นประธานกรรมการตลอดมาจนถึง พ.ศ. 2490 ที่ทรงจาก

ประเทศไทยไปเป็นเอกอัครราชทูตประจำกรุงวอชิงตันชั่ว-ระยะหนึ่ง แต่เมื่อเสด็จกลับประเทศไทยแล้วก็ทรงเป็นกรรมการต่อไปอีก จนราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำปทานุกรม ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็น "พจนานุกรม" เสร็จ พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2493

ราชบัณฑิตยสถานได้บรรจุคำว่า "ปฏิวัติ" ไว้ในพจนานุกรมโดยให้ความหมายดังต่อไปนี้ **"ปฏิวัติ น. การหมุนกลับ, การผันแปรเปลี่ยนหลักมูล (ป. ปฏิวตฺติ)"**

พจนานุกรมฉบับนั้นได้ให้ความหมายของคำว่า"ปฏิ" ไว้ดังต่อไปนี้

"ปฏิ-เป็นอุปสรรคในภาษาบาลี ใช้นำหน้าศัพท์อื่น แปลว่า เฉพาะ, ตอบ, ทวน, กลับ"

ดังนี้ ผู้อ่านย่อมสังเกตได้ว่าตามมูลศัพท์บาลีอันเป็นที่มาของคำ "ปฏิวัติ" นั้นหมายถึง การหมุนกลับ คือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ถอยหลัง ส่วนในความหมายว่า "การ

ผันแปรเปลี่ยนหลักมูล" นั้นราชบัณฑิตยสถานเติมความนี้ไว้เป็นความหมายอันดับรองภายหลังความหมายว่า "การหมุนกลับ"

5. เมื่อ พ.ศ. 2516 สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยได้พิมพ์หนังสือชื่อ "บัญญัติศัพท์ของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์" ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ ทรงนิพนธ์คำนำ ปรากฏว่าคณะกรรมการ ฯ ได้บัญญัติศัพท์ไทยสยามว่า "การหมุนรอบ รอบหมุน" เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ "Revolution" โดยมีหมายเหตุในวงเล็บว่า ว.ค. ที่ย่อมาจากคำว่า วิทยาศาสตร์, คณิตศาสตร์ ทั้งนี้แสดงว่าคณะกรรมการ ฯ ได้ถ่ายทอดคำอังกฤษนั้นเพียงเฉพาะความหมายทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์เท่านั้น มิได้ถ่ายทอดความหมายทางสังคมศาสตร์

ต่อมาวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2517 ราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์หนังสือชื่อ "บัญญัติศัพท์ของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์" โดยมีคำนำของพระเจ้าวรวงศ์-

เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ในตำแหน่งนายกราช-บัณฑิตยสถานและประธานกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย ในหนังสือเล่มนั้นปรากฏคำว่า "Evolve" บัญญัติเป็นศัพท์ไทยว่า "วิวัฒน์" แต่คำว่า "Revolution" นั้นไม่ปรากฏว่าบัญญัติศัพท์ไทยไว้ จึงน่าคิดว่าคำอังกฤษนี้ราชบัณฑิตยสถานอาจกำลังปรึกษาที่จะบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นใหม่ซึ่งมิใช่คำว่า "ปฏิวัติ" ก็อาจเป็นได้ เพราะมูลศัพท์ของคำว่า "ปฏิวัติ" นี้หนักไปในทาง "การหมุนกลับ" จึงทำให้ตีความได้ว่าการผันแปรเปลี่ยนหลักมูลของคำว่า "ปฏิวัติ" เป็นการผันแปรชนิดถอยหลังกลับไปเป็นระบบเก่าหรือทำนองระบบเก่า

6. ผมขอให้ท่านที่ได้ฟังปาฐกถาของผมและท่านที่ทราบว่าคำว่า "เก๋อมิ่ง" 革命 หรือ "เก๊กเหม็ง" นั้น ซุนยัดเซ็นใช้เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ "เรฟโวลูชัน" (Revolution) โปรดเปิดพจนานุกรมภาษาอังกฤษที่ให้ความหมายของคำนี้ไว้ ท่านก็จะพบว่าคำอังกฤษนี้มีความ

หมายหลายอย่าง อาทิ (1) ความเคลื่อนไหวก้าวหน้า (โพรเกรสสีฟ) ขององค์กายที่หมุนรอบแกน (2) การโคจรเป็นวงรอบแกนของโลกและดาว (3) การเปลี่ยนหลักมูล (Fundamental Change) แห่งระบบการเมืองหรือแห่งรัฐบาล หรือแห่งระบบรัฐธรรมนูญ (4) การล้มรัฐบาลหรือผู้ปกครองประเทศ โดยผู้ถูกปกครองเข้ามามีอำนาจ พจนานุกรมภาษาอังกฤษบางฉบับให้ตัวอย่างของการที่คนอังกฤษเรียกว่า "เรฟโวลูชัน" ไว้ เช่น "เรฟโวลูชันอเริกัน (ค.ศ. 1775–83)" "เรฟโวลูชันอังกฤษ (ค.ศ. 1688)" ที่ต่อสู้ระหว่างราษฎรอังกฤษกับพระเจ้าเจมส์ที่ 2, "เรฟโวลูชันฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789–99)", เรฟโวลูชันรุสเซีย (ค.ศ. 1917)" ฯลฯ (5) การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้ายิ่งใหญ่ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคแห่งการผลิตทางเศรษฐกิจ เช่น "Industrial Revolution" (เรฟโวลูชันอุตสาหกรรม) ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 18 โดยมีผู้คิดเครื่องจักรกลกำลังไอน้ำ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนวิธีการผลิตยิ่งใหญ่จากการผลิตเศรษฐกิจศักดินา ที่ใช้เครื่องมือหัตถกรรม

ท่านที่อ่านต้นฉบับภาษาอังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน, ของเมธีวิทยาศาสตร์สังคมต่าง ๆ รวมทั้งของมาร์กซ์, เองเกลส์, เลนิน หรือจากคำแปลที่ท่านเหล่านี้ตรวจแล้วก็จะเห็นได้ว่า ท่านเหล่านี้ใช้คำที่เขียนเป็นอักษรว่า "Revolution" นั้นตามความหมายที่ผมกล่าวข้างบนนั้น เช่น มาร์กซ์เรียกการเปลี่ยนระบบสังคมฝรั่งเศสจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ-ประชาธิปไตยค.ศ. 1789 ว่า "เรฟโวลูชัน" และเรียกการต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เยอรมัน ค.ศ. 1848 ว่า "เรฟโวลูชัน" ฯลฯ พจนานุกรมภาษาอังกฤษบางฉบับให้ความหมายว่าการเปลี่ยนระบบสังคม โดยวิธีใช้กำลัง (By Force) แต่มิได้บอกว่าการใช้กำลังนั้นจะต้องทำโดยวิธีสงครามภายในหรือวิธีรัฐประหาร

7. คณะราษฎรไม่ประสงค์จะผูกขาดศัพท์ไทยว่า "ปฏิวัติ" ที่พระเจ้าวรวงศ์เธอองค์นั้นบัญญัติขึ้น แม้ว่าคณะนี้มีอำนาจในรัฐบาลอยู่จนกระทั่งเสร็จสงครามโลกครั้ง

ที่ 2 ซึ่งมีทางที่จะใช้ศัพท์ "ปฏิวัติ" เรียกการกระทำของตน แต่คณะราษฎรก็คงเรียกการกระทำของตน เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ว่า "การเปลี่ยนแปลงการปกครอง" ตามการกระทำที่เป็นจริงว่าเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย และสมาชิกคณะราษฎรก็มิได้ทนงตนในการที่จะเรียกตนเองว่า "นักปฏิวัติ" คือคงเรียกว่า "ผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง" หรือเรียกย่อๆ ว่า "ผู้ก่อการ"

ชาวยุโรปที่กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลง 24 มิถุนายน 2475 ก็เรียกการนั้นว่า "เรฟโวลูชัน" เอกสารของผู้ใหญ่จีนก็เรียกการนั้นว่า "เก๋อมึง" 革命 หรือออกสำเนียงแต้จิ๋วว่า "เก๊กเหม็ง"

แต่ภายในประเทศไทยเองนั้น ภายหลังที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2489 ซึ่งให้สิทธิประชาธิปไตยแก่พลเมืองในการนับถือลัทธิการเมือง และในการตั้งพรรคการเมืองโดยไม่จำกัดลัทธิแล้ว คอมมิวนิสต์บางสาขาได้ให้

ทรรศนะแก่สานุศิษย์ของตนว่าการเปลี่ยนแปลง ฯ เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 นั้นไม่ใช่สิ่งที่สาขานั้นเรียกเป็นศัพท์ไทยว่า "ปฏิวัติ" โดยอ้างตามอัตโนมัติของตนว่าทฤษฎีมาร์กซ์ถือว่าการจะเป็นปฏิวัติได้ต้องมี "การเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต" เมื่อ พ.ศ. 2517 บางคนมาพบผมที่ชานกรุงปารีส แสดงว่ายึดถือคำขวัญว่า "การเปลี่ยนแปลง 24 มิถุนายน ไม่ใช่ปฏิวัติ เพราะไม่มีการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต" ผมจึงถามผู้มาพบว่าเข้าใจว่าการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตคืออะไร ท่านผู้นั้นก็ตอบไม่ตรงกับหลักสสารธรรม ประติการและวิวรรตการ เพราะได้รับความรู้มาเพียงเป็นคำขวัญดังกล่าวแล้ว ผมจึงขอถือโอกาสชี้แจงตามที่ผมอ่านต้นฉบับของเมธีแห่งลัทธินั้นว่าเรื่อง "การเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต" หมายถึงการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจ คือเมธีอธิบายไว้ว่า การที่มนุษย์จะเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของสังคมจากระบบหนึ่งมาสู่อีกระบบหนึ่งก็เพราะ "พลังการผลิต" (Productive Forces) ซึ่งประกอบด้วย "เครื่องมือการ

ผลิต" (Instruments of Production) และบุคคลที่สามารถทำและใช้เครื่องมือนั้นได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นก่อน จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต (ทางเศรษฐกิจ) ให้สอดคล้องกัน มิฉะนั้นวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจก็เกิดขึ้น

เมธีได้กล่าวว่าระบบสังคม (ทางเศรษฐกิจ) มี 5 ประเภทพื้นฐานสำคัญ ซึ่งในต้นฉบับภาษาอังกฤษท่านใช้คำว่า "Main Types" (เมนไทป์) ท่านที่รู้ภาษาอังกฤษพอสมควรก็ย่อมรู้ว่าคำอังกฤษนี้หมายถึงประเภทพื้นฐานสำคัญซึ่งภายในแต่ละประเภทก็มีหลายชนิดและหลายชนิดปลีกย่อย ประเภทพื้นฐานสำคัญนี้มีศักดินา, ระบบทุนนิยม, ระบบสังคมนิยม

เมธีกล่าวว่าในสมัยเครื่องมือหินและโลหะอย่างหยาบนั้นมนุษย์ก็มีความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจตามระบบปฐมสหการ ต่อมามนุษย์พัฒนาเครื่องมือการผลิตให้มีสมรรถภาพและก้าวหน้าตามลำดับ มนุษย์ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตให้สอดคล้องกันตามลำดับ

เป็นระบบเศรษฐกิจทาส, ระบบเศรษฐกิจศักดินา และเมื่อมนุษย์สามารถทำเครื่องจักรกลที่ใช้กำลังไอน้ำได้ มนุษย์ก็ได้เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตมาเป็นระบบทุนนิยม ต่อมาเครื่องมือการผลิตพร้อมด้วยวิทยาศาสตร์ และเทคนิคได้พัฒนาก้าวหน้าขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบันนี้ ความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมซึ่งเจ้าสมบัตินายทุนที่พัฒนาทุนของตนเป็นทุนผูกขาดไว้ในกำมือของคนจำนวนน้อยแห่งสังคม แต่คนส่วนมากของสังคมต้องตกอยู่ภายใต้การกดขี่เบียดเบียนของเจ้าสมบัติที่พัฒนาเป็น นายทุนผูกขาดเป็นบรมธนานุภาพหรือจักรวรรดินิยมนั้น การผลิตของสังคมก็ตกต่ำไม่พอแก่ความต้องการของปวงชน วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้สังคมเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต (Means of Production) เพื่อสังคมอำนวยการผลิตและปันผลการผลิตให้แก่ปวงชนตามความเป็นธรรมแก่ความสามารถของแต่ละคนที่ทำงานให้สังคมและให้สวัสดิการแก่ปวงชน คือเปลี่ยน

ความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมมาเป็นความสัมพันธ์การผลิตสังคมนิยม เมื่อความสัมพันธ์การผลิตเศรษฐกิจที่เป็นรากฐานของสังคมต้องเปลี่ยนไปแล้ว ระบบการเมืองซึ่งเป็นโครงสร้างเบื้องบนก็ต้องเปลี่ยนไปตาม แต่ถ้าระบบเศรษฐกิจคงที่อยู่ บุคคลและราษฎรที่ก้าวหน้าก็อาจผนึกกันทำการเปลี่ยนระบบการเมืองขึ้นก่อนเพื่อใช้อำนาจการเมืองเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับการพัฒนาของ "พลังการผลิต" ซึ่งสามารถแก้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของปวงชนแห่งสังคมได้

ผมจึงขอให้ท่านที่ถือคำขวัญว่า การปฏิวัติจะต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตนั้นศึกษาจากนักวิชาการของท่านด้วยว่าการเปลี่ยนระบบจักรพรรดิจีนมาเป็นสาธารณรัฐนำโดยซุนยัดเซ็นนั้น นอกจากล้มระบบจักรพรรดิจีนแล้วได้มีการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษกิจศักดินาระหว่างเจ้าที่ดินกับชาวนาอย่างไรบ้าง ระหว่างนายทุนจีนกับกรรมกรจีนอย่างไรบ้าง และระหว่างจักรวรรดินิยม

(Imperialism) กับมวลราษฎรจีนอย่างไรบ้าง

เท่าที่ทราบนั้น สนธิสัญญาไม่เสมอภาคระหว่างจีนกับจักรวรรดินิยมสัมพันธมิตรหลายชาติได้ยกเลิกระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 คือภายหลังสยามได้จัดการทำสนธิสัญญาเสมอภาคกับจักรวรรดินิยมนานาชาติ แล้วหลายปี ส่วนความสัมพันธ์การผลิตศักดินา และทุนนิยมก็ปรากฏว่าตลอดเวลาที่รัฐบาลก๊กมินตั๋งที่สืบต่อจากซุนยัดเซ็นนั้นไม่เคยทำเลยจนกระทั่งรัฐบาลของราษฎรจีนที่ตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1949 เป็นผู้เปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิต แต่รัฐบาลของคณะราษฎรได้จัดการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตศักดินาที่พระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลายในสังคมมาเป็นระบบที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ได้ออกกฎหมายห้ามยึดทรัพย์สินของกสิกร ได้ยกเลิกอากรค่านาและเงินรัชชูปการซึ่งเป็นซากของการ "ส่งส่วย" ตามระบบเศรษฐกิจศักดินา

แม้คณะราษฎรจะยังทำไม่สมบูรณ์ในการเปลี่ยนความ

สัมพันธ์การผลิตศักดินาและทุนนิยม ถ้าท่านที่มาพบผมมีใจเป็นธรรมก็จะเห็นว่าคณะราษฎรได้กระทำการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจมากกว่าการเปลี่ยนจักรพรรดิจีนนำโดยซุนยัดเซ็น แต่เหตุใดท่านเรียกการเปลี่ยนระบบจักรพรรดิจีนนำโดยซุนยัดเซ็นว่า "ปฏิวัติ" ส่วนการเปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามนำโดยคณะราษฎรจึงถูกตกอันดับว่าไม่ใช่สิ่งที่ท่านผู้นั้นเรียกว่า "ปฏิวัติ"

8. ท่านที่เป็นอดีตกรรมการกลางของพรรค ซึ่งมีฐานะเป็นนักวิชาการนั้น อย่างน้อยก็ต้องอ่านหนังสือชื่อ "บั๊ญหาเลนิน" ซึ่งสตาลินแต่งไว้ อันเป็นหนังสือที่สมาชิกอันดับกรรมการต้องศึกษา ท่านก็น่าที่จะแจ้งความจริงทางวิชาการให้สานุศิษย์ของท่านทราบว่าเมธีนั้น ๆ ได้อธิบายถึงลักษณะที่เป็น "เรฟโวลูชัน" ซึ่งบางท่านแปลว่า "ปฏิวัติ" นั้นตามที่เมธีกล่าวไว้ ดังต่อไปนี้

(1) มาร์กซ์สนับสนุนขบวนการกู้ชาติของชาวโปลและชาวยังการีที่ต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เมื่อกลาง

ศตวรรษที่ 19 นั้นว่าเป็น "ชาติเรฟโวลูชันนารี" (Revolutionary Nations)

(2) สตาลินอธิบายว่า ขบวนการกู้อิสรภาพของชาติภายใต้แอกจักรวรรดินิยมนั้นไม่จำเป็นต้องมีชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (กรรมาชีพ) เป็นส่วนประกอบ หรือจำเป็นต้องมีแผนกการสถาปนาสาธารณรัฐ ท่านยกตัวอย่างว่าการที่กษัตริย์ (เอมีร์) แห่งอัฟกานิสถานต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษเพื่อเอกราชของชาตินั้นเป็น "การต่อสู้ทางเรฟโวลูชันนารี (Revolutionary Struggle) แม้ว่ากษัตริย์นั้นและผู้ร่วมมือของพระองค์มีทรรศนะราชาธิปไตย

(3) สตาลินยกตัวอย่างว่า พ่อค้าและบัญญาชนเจ้าสมบัติอียิปต์ที่ต่อสู้จักรวรรดิอังกฤษเพื่อเอกราชของชาตินั้นเป็น "การต่อสู้ทางเรฟโวลูชันนารี" (Revolutionary Struggle) แม้บุคคลที่ต่อสู้นั้นจะคัดค้านระบบสังคมนิยม

(4) สตาลินยกตัวอย่างว่า การเรียกร้องให้มีรัฐสภา "ดูมา" สมัยที่พระเจ้าซาร์เป็นมหาบรมศักดินาใน ค.ศ.

1905 นั้น เป็น "การเรียกร้องทางเรฟโวลูชันนารี" (Revolutionary Demand)

(5) สตาลินอ้างคำของเลนินว่า "ทุก ๆ ก้าวที่ดำเนินก้าวหน้าตามแนวทางกู้อิสรภาพนั้นเป็นก้าวหนึ่งทางเรฟโวลูชันนารี (Revolutionary Step)"

ท่านผู้อ่านย่อมเห็นได้ว่า เมธีดังกล่าวนานมาแล้วนั้นมิได้กล่าวว่าการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตเป็นเครื่องชี้ลักษณะของ "เรฟโวลูชัน" เพราะการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตอาจเป็นการเปลี่ยนที่ก้าวหน้า หรือถอยหลังไปสู่ระบบเก่าก็ได้เช่นการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตสังคมนิยมให้ถอยหลังกลับสู่ทุนนิยม หรือการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทุนนิยมให้กลับสู่ระบบเศรษฐกิจศักดินา ฯลฯ ฉะนั้นหลักที่เมธีนั้นให้ไว้ในการพิจารณาลักษณะของ "เรฟโวลูชัน" คือ

1) ทุก ๆ ก้าวที่ดำเนินตามแนวทางกู้อิสรภาพของมนุษย์ก็ถือว่าเป็นก้าวหนึ่งทางเรฟโวลูชัน

2) ความรู้เบื้องต้นที่ชาวมาร์กซิสต์จะต้องมี คือการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคมจะต้องพิจารณาตามสภาพ, ท้องที่, กาละ, ของแต่ละสังคม ฉะนั้นสตาลินจึงวินิจฉัยว่าการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติอัฟกานิสถานนำโดย กษัตริย์ (เอมีร์) และสาวกที่นิยมสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษที่ยกกองทหารมารุกรานนั้นว่าเป็นการต่อสู้ทาง "เรฟโวลูชัน" เพราะสภาพของอัฟกานิสถานสมัยนั้นยังไม่มีอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่ จึงยังไม่มี "เจ้าสมบัติ" (Bourgeois, Modern capitalist) ซึ่งเป็นนายทุนสมัยใหม่ และยังไม่มี "ชนชั้นผู้ไร้สมบัติ" (โป๊รเลตารียาต์) ซึ่งเป็นกรรมกรสมัยใหม่ ฉะนั้น เท่าที่กษัตริย์ และสาวกของพระองค์ทำการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติสมัยนั้นก็ถือว่าเป็นการก้าวหน้าทางเรฟโวลูชัน

ถ้าเรานำหลักที่สตาลินวินิจฉัย มาประยุกต์แก่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งได้ต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษฝรั่งเศสตามวิธีของพระองค์จนสยามคงความเป็นเอกราชทางนิตินัย ซึ่ง

คนไทย และลูกหลานจีนได้อาศัยอยู่ในสยามที่เป็นประเทศเอกราชทางนิตินัยนั้น ก็นับว่ารัชกาลที่ 5 ได้ทรงต่อสู้ทางเรฟโวลูชันตามสภาพที่พระองค์และปวงชนชาวไทยสมัยนั้นได้ยอมเสียสละชีวิตกระทำตามสภาพของตน ซึ่งต่างกับจักรพรรดิจีน

3) การที่มาร์กซ์สนับสนุนชาวโปล และชาวฮังการีเมื่อศตวรรษที่ 19 ซึ่งต่อสู้ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น แม้ประเทศทั้งสองมีอุตสาหกรรมสมัยใหม่ และมีชนชั้นผู้ไร้สมบัติ (โปรเลตารียาต์) ซึ่งเป็นกรรมกรสมัยใหม่ แต่ตามสภาพแวดล้อมของโปแลนด์ และฮังการีสมัยนั้นการเปลี่ยนสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตยเจ้าสมบัติก็เป็นการก้าวหน้าพอแก่สภาพขณะนั้น

4) ท่านที่เห็นด้วยกับอดีตกรรมการของพรรคหนึ่งซึ่งอธิบายไว้ในหนังสือ "ชีวทัศน์" ถึงทฤษฎี "ไดอาเล็คติคัล แอนด์ ฮิสตอริคัล แมทีเรียลิสม์" ว่า "วัตถุนิยมวิภาษและประวัติศาสตร์" นั้น ก็เป็นเสรีภาพ

ของท่านที่จะเห็นเป็นเช่นนั้นได้ แต่ผมขอให้ท่านศึกษา "ประวัติศาสตร์" เพียงเบื้องต้นเป็นอย่างน้อยให้สมกับชื่อเรื่องที่ท่านตั้งเป็นศัพท์ไทยไว้ โดยเฉพาะกรณีแห่งการเปลี่ยนระบบสังคมของฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1789 ซึ่งบางท่านยอมให้เป็นสิ่งที่ท่านเรียกได้ว่า "ปฏิวัติ" นั้น ผมก็ขอให้ท่านศึกษาประวัติศาสตร์ของฝรั่งเศสโดยสังเขปต่อไปนี้

ก. เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1789 "สภาฐานันดรทั่วไป" (États Generaux) ซึ่งประกอบด้วยเจ้าศักดินา ฆราวาส บรรพชิต และเจ้าสมบัติ (บูรจัวส์) ซึ่งเป็นผู้แทนราษฎรได้มีการประชุมกัน และมีการขัดแย้งเกี่ยวกับระบบการเมืองเก่าที่จะต้องเปลี่ยนเป็นระบบประชาธิปไตยโดยยังคงมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อมาในวันที่ 9 กรกฎาคมปีนั้นสภาฐานันดรทั่วไปซึ่งเจ้าสมบัติ (บูรจัวส์) เป็นผู้แทนราษฎรมีเสียงข้างมากได้ลงมติให้เปลี่ยนสภาพของสภานั้นเป็น "สภารัฐธรรมนูญแห่งชาติ" ซึ่งทำหน้าที่เป็นสภานิติบัญญัติและร่างรัฐธรรมนูญ

ประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

วันที่ 14 กรกฎาคมปีนั้นราษฎรกรุงปารีสได้โจมตีคุกบาสตียล์ ซึ่งถือว่าเป็นอนุสรณ์แห่งการกดขี่ทารุณของระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แล้วสถาปนาการปกครองตนเองของกรุงปารีส (1789) สภารัฐธรรมนูญได้ออกกฎหมายหลายฉบับเลิกสิทธิพิเศษของระบบศักดินา และได้ประกาศรัฐธรรมนูญฉบับ 3 กันยายน ค.ศ. 1791 ให้ฝรั่งเศสเป็นระบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ

การกระทำที่เริ่มตั้งแต่พฤษภาคม ค.ศ. 1789 มาจนถึงตอนนี้ทั่วโลกก็เรียกกันว่าเรฟโวลูชัน ท่านที่ศึกษาประวัติศาสตร์ฝรั่งเศสจากภาษาจีนก็ขอให้ตรวจดูว่า จีนเรียกการเปลี่ยนแปลงของฝรั่งเศส โดยสภารัฐธรรมนูญว่าเป็น "เก๋อมึง" 革命 หรือมิใช่

ข. ใน ค.ศ. 1792 พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และพระราชินีอองตัวเนตต์ได้ทรงติดต่อกับออสเตรียให้ยกกองทัพเข้ามาปราบราษฎรฝรั่งเศส จึงเป็นการจำเป็นที่รัฐสภาฝรั่งเศสต้องให้พระมหากษัตริย์งดใช้พระราชอำนาจชั่วคราว แต่ต่อมาฝรั่งเศสจำเป็นต้องทำสงครามกับออสเตรีย ราษฎรฝรั่งเศสจึงเรียกร้องให้ล้มสถาบันพระมหากษัตริย์ และสถาปนาสาธารณรัฐขึ้น ถ้าท่านผู้ใดถือว่าการเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญมิใช่สิ่งที่ท่านเรียกว่า "ปฏิวัติ" ท่านก็ย่อมนับว่า "ปฏิวัติ" ฝรั่งเศสเพิ่งเริ่มเมื่อ ค.ศ. 1792 ต่างกับที่ทั่วโลกนับว่าเรฟโวลูชันเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1789 อย่างไรก็ตาม วิธีที่ฝรั่งเศสสามารถสถาปนาสาธารณรัฐนั้นมิใช่มวลราษฎรฝรั่งเศสยกกำลังมาพิชิต หากเป็นไปโดยมวลราษฎรเรียกร้องให้รัฐสภาลงมติสถาปนาสาธารณรัฐ

ค. เมื่อฝรั่งเศสสถาปนาเป็นสาธารณรัฐแล้วก็ต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจและการเมืองภายในกับภายนอก

หลายประการ คณะบริหารประเทศต้องเปลี่ยนกันหลายชนิดล้มลุกคลุกคลานในระหว่างเวลา 9 ปี โดยเฉพาะการเศรษฐกิจนั้น ไม่ได้เตรียมตัวมีแผนการแก้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจไว้ให้ดีก่อน เศรษฐกิจที่ทรุดอยู่แล้วก็ยิ่งทรุดหนักลงไปอีก บัตรแทนเงินตราที่เรียกเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า "อัสซิญยาต์" (Assignat) ที่มีค่าลดลงมากอยู่ก่อนแล้วนั้น เมื่อรัฐบาลเก็บภาษีอากรได้ไม่พอจ่ายก็ออกบัตรชนิดนั้นเพิ่มมากมาย จึงทำให้บัตรนั้นลดค่าลงเกือบถึงศูนย์ อันเป็นสภาพที่คล้ายกับจีนระหว่าง ค.ศ. 1945 ถึง 1949 (ก่อนสถาปนาสาธารณรัฐของราษฎรจีน) ซึ่ง 1 ดอลล่าร์อเมริกันมีค่าประมาณ 1,000,000 เหรียญจีน ผู้ใดไปจ่ายตลาดก็ต้องมีกระเป๋าหิ้วใส่ธนบัตรจีน ต่อมาก๊กมินตั๋งได้เปลี่ยนธนบัตรจีน มีอัตราเดิม 4 เหรียญต่อ 1 ดอลล่าร์อเมริกัน แต่ก็มีค่าตกลงเรื่อย ๆ อีก เมื่อก่อนปลดแอกกรุงนานกิง 1 เหรียญอเมริกัน มีค่าประมาณ 500,000 เหรียญจีน

ง. "คณะอำนวยการรัฐ" (Directoire) ซึ่งมีอำนาจสูงสุดของสาธารณรัฐฝรั่งเศสระหว่าง ค.ศ. 1795 ถึง 1799 ไม่สามารถแก้วิกฤตการณ์เศรษฐกิจได้ดังกล่าวแล้ว ผู้ร้ายชุกชุม ความสงบเรียบร้อยภายในไม่มี

ดังนั้นใน ค.ศ. 1799 นายพลนโปเลียน โบนาปาร์ต จึงทำรัฐประหารล้มระบบ "คณะอำนวยการรัฐ" แล้วสถาปนา "ระบบกงสุลเผด็จการ" (Consulat) ตามวิธีที่ชาวโรมันเคยทำมาในภาวะฉุกเฉิน

คณะกงสุลเผด็จการประกอบด้วยกงสุล 3 คน ท่านนายพลเป็นกงสุลคนที่ 1 มีอำนาจสูงสุดซึ่งเท่ากับเป็นเผด็จการรัฐ แม้ท่านนายพลเป็นทหารแต่มีความรู้ทางเศรษฐกิจและนิติศาสตร์ ท่านจึงตั้งธนาคารชาติแห่งประเทศฝรั่งเศส (Banque de France) เปลี่ยนบัตรแทนเงินตราเดิมที่เสื่อมค่า โดยมีเงินตราใหม่ และรักษาเสถียรภาพของเงินตราไว้ได้ อีกทั้งได้จัดทำประมวลกฎหมายขึ้นในสมัยนั้น ท่านได้

วางระบบปกครองภายใน และรักษาความสงบเรียบร้อยได้ ชาวฝรั่งเศสจำนวนมากจึงนิยมท่านนายพลคนนี้

ใน ค.ศ. 1804 ท่านได้อาศัยเสียงข้างมากในรัฐสภา ซึ่งท่านเป็นผู้แต่งตั้งนั้นลงมติให้ใช้รัฐธรรมนูญใหม่ ยกเลิกสาธารณรัฐ โดยสถาปนาระบบ "จักรวรรดิ" (Empire) ขึ้นแทนที่ ซึ่งท่านนายพลเถลิงถวัลย์ราชสมบัติเป็น "จักรพรรดิ" (Empereur) ทรงพระนามว่า "นโปเลียนที่ 1"

ต่อจากนั้นมาก็มีการต่อสู้ระหว่างพวกนิยมราชวงศ์เดิมซึ่งมีพระราชา (Roi) เป็นประมุขเรียกว่า "ราชานิยม" (Royaliste) กับพวกนิยมระบบซึ่งมี "จักรพรรดิ" (Empereur) เป็นประมุขเรียกว่า "จักรพรรดินิยม" (Imperialiste) หรือเรียกว่า "โบนาปาร์ตนิยม" (Bonapartiste) และพวกทั้งสองนั้นก็ขัดแย้งกับพวกนิยมระบบสาธารณรัฐการต่อสู้ได้ผลัดกันชนะผลัดกันแพ้หลายยกในระหว่างเวลากว่า 70 ปี จนถึง ค.ศ. 1870 จึงได้มี

ระบบสาธารณรัฐฝรั่งเศสครั้งที่ 3 แล้วต่อมาเปลี่ยนเป็นครั้งที่ 4 และครั้งที่ 5 ในปัจจุบันนี้

9. สานุศิษย์ของอดีตกรรมการกลางแห่งพรรคหนึ่งที่กล่าวถึงนั้นได้อ้างอีกว่า การเปลี่ยนแปลงฯ เมื่อ 24 มิถุนายน 2475 ไม่ใช่สิ่งที่เขาเรียกว่า "ปฏิวัติ" เพราะเขาถือว่าเป็น "รัฐประหาร" เท่านั้น ผมเห็นว่าผู้นั้นปะปนยุ่งเหยิงในเป้าหมายอันเป็นลักษณะของ "เรฟโวลูชัน" กับ "วิธีได้อำนาจรัฐ" คือเอา วิธีการ ปะปนกับ หลักการ

ขอให้ท่านผู้อ่านสังเกตว่า คำว่า "รัฐประหาร" นั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปฯ ได้ทรงบัญญัติขึ้น เพื่อถ่ายทอดคำอังกฤษ และฝรั่งเศส "กู๋ป เด ตาต์" (Coup d' État) ที่แปลตามตัวว่าการเขกหรือกระแทกอำนาจรัฐ อันเป็น "วิธีการยึดอำนาจรัฐโดยฉับพลัน" โดยลำพังวิธีการนั้น ยังไม่แสดงลักษณะว่าเป็นหรือไม่เป็น "เรฟโวลูชัน" คือจะต้องพิจารณาว่าวิธีการรัฐประหารใดนำไปสู่การเปลี่ยนระบบสังคม ให้ก้าวหน้าตามวิถีทางกู้

อิสรภาพก็มีลักษณะเป็น "เรฟโวลูชัน" ซึ่งปรากฏในหลายประเทศแห่งค่ายสังคมนิยม

แต่รัฐประหารใดนำไปสู่การดึงสังคมให้ถอยหลัง รัฐประหารนั้นก็มีลักษณะเป็น "รีแอคชันนารี" คือการถอยหลังเข้าคลอง ที่เรียกว่า "รัฐประหารปฏิกิริยา" เช่น รัฐประหารในสยามเมื่อ 8 พ.ย. 2490

ส่วน "สงครามกลางเมือง" (ซีวิลวอร์) นั้นก็มิใช่เป็น "เรฟโวลูชัน" ทุกกรณีคือต้องสุดแท้แต่ว่าสงครามกลางเมืองนั้น ทำเพื่อเปลี่ยนระบบสังคมเก่ามาเป็นสังคมใหม่ที่ก้าวหน้า หรือเพื่อดึงสังคมให้ถอยหลัง เช่น สงครามกลางเมืองของสเปนนำโดยฟรังโกนั้นเป็นสงครามกลางเมืองปฏิกิริยา ทำนองเดียวกันกับการเปลี่ยนความสัมพันธ์การผลิตทางเศรษฐกิจของสังคมใด ๆ ถ้าทำให้ผลผลิตตกต่ำจากที่เคยมีอยู่เดิมต้องลดน้อยลงไป การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์การผลิตเช่นนั้นก็เป็นปฏิกิริยา

10. ในระหว่างเวลา 12 ปี นับตั้งแต่ พ.ศ. 2489 ซึ่งมีการโต้แย้งกันเรื่องศัพท์ใหม่ของไทยว่า "ปฏิวัติ" และคอมมิวนิสต์บางสาขามิให้สานุศิษย์ถือว่า การเปลี่ยนแปลงโดยคณะราษฎรเมื่อ 2475 เป็น "ปฏิวัติ" นั้นก็เกิดเหตุการณ์เมื่อ 20 ตุลาคม 2501 คือจอมพลสฤษดิ์กับพวกร่วมกันจัดตั้งเป็นคณะเรียกว่า "คณะปฏิวัติ" ขึ้นทำการล้มระบบปกครองตามรัฐธรรมนูญ 2475 แก้ไขเพิ่มเติมแล้วปกครองประเทศตามระบบเผด็จการ คือใช้วิธีปกครองโดย "คำสั่งคณะปฏิวัติ" ซึ่งมีผลเป็นกฎหมายสูงสุด ทำให้คนไทยอกสั่นขวัญหาย เพราะคณะปฏิวัติจับคนไปประหารชีวิตได้โดยไม่ต้องส่งตัวไปให้ศาลชำระ เป็นอันว่าจอมพลสฤษดิ์กับพวกได้ถือเอาคำว่า "ปฏิวัติ" ไปใช้เรียกภารกระทำของตนสมดังความหมายตามมูลศัพท์ว่า การเปลี่ยนหลักมูลกลับหรือถอยหลังกลับไปสู่ระบบเผด็จการอย่างเจ้าทาสเจ้าศักดินายิ่งกว่า สมบูรณาญาสิทธิราชย์สมัยพระปกเกล้า ฯ คำสั่งของคณะปฏิวัตินั้น รัฐธรรมนูญฉบับ

ต่อ ๆ มารวมทั้งฉบับ 2517 ก็รับรองว่าเป็นกฎหมายใช้อยู่จนทุกวันนี้ (ยกเว้นรัฐสภาให้ยกเลิกบางฉบับ) จึงเป็นอันว่าคำ "ปฏิวัติ" ในภาษาไทยนั้นได้รับรองโดยรัฐสภาไทยตามความหมายที่แสดงออกโดยการกระทำของจอมพลสฤษดิ์กับพวก

ผมจึงเห็นว่า ไม่สมควรที่ผู้รักชาติและประชาธิปไตยไทย ซึ่งต้องการพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์จะใช้คำว่า "ปฏิวัติ" เพื่อเรียกการกระทำของตน คือควรปล่อยให้เป็นคำไทยที่มีความหมายเฉพาะเรียกการกระทำของจอมพลสฤษดิ์กับพวก ซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบสังคมให้ถอยหลังกลับ

11. ในหนังสือของผมเรื่อง "ความเป็นอนิจจังของสังคม" พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2500 และในปีนั้นเองได้พิมพ์อีก 2 ครั้ง และต่อมามีผู้พิมพ์อีกไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง ผมได้เสนอให้ถ่ายทอดคำอังกฤษ "Evolution" (อีโวลูชัน) เป็นศัพท์ไทยว่า "วิวัฒน์" ผมมีความยินดีที่ข้อเสนอของ

ผมตรงกับคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิป ฯ เป็นนายกและประธานกรรมการ ฯ ได้ถ่ายทอดคำ "Evolve" อันเป็นกิริยาของ "Evolution" เป็นศัพท์ไทยว่า "วิวัฒน์"

ส่วนคำอังกฤษว่า "Revolution" (เรฟโวลูชัน) นั้น ราชบัณฑิตยสถานยังมิได้กล่าวไว้ในหนังสือว่าด้วย "บัญญัติศัพท์" พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2517 ส่วนผมได้เสนอไว้ในหนังสือเรื่อง "ความเป็นอนิจจังของสังคม" ให้ถ่ายทอดคำอังกฤษนั้นเป็นศัพท์ไทยว่า "อภิวัฒน์" มีคำอธิบายดังต่อไปนี้

"อภิวัฒน์" ประกอบด้วยคำ "อภิ" ซึ่งเป็นคำใช้นำหน้าศัพท์ มีความหมายว่า ยิ่ง วิเศษ, เหนือ กับคำว่า "วัฒน์" ซึ่งแปลว่า ความเจริญ, ความงอกงาม เมื่อรวมความหมายของคำทั้งสองแล้วได้ความว่า "ความงอกงามอย่างยิ่งหรืออย่างวิเศษ" ทั้งนี้ตรงกับความหมายทางวิทยาศาสตร์สังคมดังกล่าวมาแล้ว คือการเปลี่ยนระบบเก่าตามแนวทางกู้อิสรภาพของมนุษย์ที่ถูกกดขี่เบียด

เบียนนั้น เป็นการเปลี่ยนที่ก้าวหน้า ซึ่งเป็นการเปลี่ยนอย่างวิเศษ

คำว่า "อภิวัฒน์" นี้นำมาใช้ได้แก่การเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้ายิ่งใหญ่ในวิทยาศาสตร์ และเทคนิคแห่งการผลิตทางเศรษฐกิจ เช่น "Industrial Revolution" นั้นเราอาจเรียกเป็นศัพท์ไทยได้ว่า "อภิวัฒน์อุตสาหกรรม"

ท่านที่สนใจในกสิกรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญแห่งผลิตผลของสยามเวลานี้ก็ไม่ควรมองแต่ด้านการเมืองซึ่งเป็นโครงสร้างเบื้องบนเท่านั้น ขอให้นึกถึงชาวนาและกสิกรให้มาก ๆ ว่าเวลานี้ก็มีอภิวัฒน์อีกชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า "Green Revolution" แปลตามตัวว่า "อภิวัฒน์เขียว" หรือการอภิวัฒน์ทางวิทยาศาสตร์และเทคนิคกับเครื่องมือกสิกรรม อันเป็นการอภิวัฒน์ที่ก้าวหน้าอย่างวิเศษที่เปลี่ยนวิธีการผลิตกสิกรรมของเทคนิค และเครื่องมือผลิตที่ใช้กันอยู่ตามระบบเศรษฐกิจศักดินา

ส่วนวิธีที่จะทำให้บรรลุถึงการ "อภิวัฒน์" นั้นเป็นเรื่องของ "วิธีการ" ซึ่งทุกตำราของเมธีสอนให้พิจารณาตามความเหมาะสมแก่สภาพ ท้องที่ กาละ ของแต่ละสังคม สำหรับผู้ที่อ้างว่านับถือลัทธิมาร์กซ์ตามแนวทางเลนินนั้น ถ้าอ่านคำสอนของเลนินโดยตลอดก็จะพบว่าท่านกล่าวไว้ว่าผู้ที่พูดว่าจะเอาวิธีนั้นหรือไม่เอาวิธีนี้เป็นผู้ที่ไม่เข้าใจแม้แต่หลักการเบื้องต้นของสสารธรรม ประติการ และวิวรรตการ ท่านว่าอาจมีวิธีที่มนุษย์ไม่เคยทำมาก่อน แต่เป็นวิธีที่เหมาะสมแก่สภาพ ท้องที่ กาละ ของแต่ละสังคมก็ได้ เหตุฉะนั้นใน ค.ศ. 1920 ท่านจึงคัดค้านพวกที่ท่านเรียกว่า **"คอมมิวนิสต์ปีกซ้าย, ความคิดระส่ำระสายอย่างเด็กไร้เดียงสา"** (LEFT WING COMMUNISM, AN INFANTILE DIRORDER) รวมทั้งคอมมิวนิสต์อังกฤษส่วนหนึ่งที่คัดค้านการต่อสู้ทางรัฐสภา ท่านกล่าวสำหรับสังคมอังกฤษที่มีสภาพพิเศษโดยเฉพาะ ซึ่งมีระบบรัฐสภาประชาธิปไตยและมีระบบเลือกตั้งเป็นประชาธิปไตยต่างกับ

หลายสังคมที่รัฐสภาและการเลือกตั้งมีขึ้นเพื่อชนชั้นเจ้า-สมบัตินายทุนนั้น ว่า

"พรรคคอมมิวนิสต์ในบริเตนใหญ่ต้องใช้การเลือกตั้งทางรัฐสภาเสมอไปโดยไม่หยุดยั้ง และโดยไม่บ่ายเบี่ยง"

(The communists in Great Britain should constantly unremittingly and undeviatingly utilise parliamentary elections.....)

ท่านที่ใช้สามัญสำนึกอันเป็นตรรกวิทยาเบื้องต้นของมนุษยชาติย่อมเห็นได้ว่าคำกล่าวของเลนินที่มิให้ถือเอาวิธีใดเป็นคัมภีร์ตามตัวนั้นตรงกับธรรมชาติแท้จริงของมนุษย์ ผู้ใดมีความเป็นอยู่อย่างราษฎร ก็ย่อมประสบพบเห็นว่าราษฎรในประเทศหนึ่ง ๆ ย่อมมีความถนัดต่าง ๆ กัน แม้ในระหว่างบุคคลที่เข้าลักษณะเป็นกรรมกรนั้น กรรมกรก็มีความถนัดในการทำงานแตกต่างกันตามชนิดและชนิดปลีกย่อยของการงาน เช่นกรรมกรแบกหามก็ถนัดในการนั้น

และกรรมกรในวิสาหกิจที่ใช้เครื่องจักรกลก็มีความถนัดในงานนั้นต่างกับกรรมกรแบกหาม ส่วนชาวนาก็มีความถนัดในการทำนาต่าง ๆ กันตามสภาพท้องที่กาละ เช่นชาวนาไทยไม่ถนัดในการใช้ปุ๋ยอุจจาระมนุษย์ แต่ชาวนาจีนมีความถนัดใช้ปุ๋ยชนิดนั้น แม้ในระหว่างชาวนาจีนด้วยกันก็ถนัดใช้ปุ๋ยอุจจาระมนุษย์ต่างกันตามท้องที่ เช่นชาวนาจีนบริเวณใกล้กรุงปักกิ่งซึ่งผมเคยสังเกตการณ์หลายปีนั้น ก็เห็นว่าเขาถนัดใช้ปุ๋ยอุจจาระมนุษย์ที่ตากหรือผึ่งให้แห้งก่อน ส่วนชาวนาและชาวสวนผักบริเวณกวางตุ้งถนัดใช้อุจจาระสดโดยเขาไม่มีความรังเกียจ

ขอให้ท่านพิจารณาถึงวิธีรับประทานอาหารว่าคนในชาติหนึ่งถนัดวิธีต่างกับอีกชาติหนึ่งตามสภาพ และท้องที่ เช่น ราษฎรไทยส่วนมาก (นอกจากคนสมัยใหม่) ก็ถนัดใช้มือเบี่ยบข้าวที่รับประทานผักจิ้มน้ำพริก ซึ่งถ้าใช้ตะเกียบรับประทานอาหารไทยแท้ก็ไม่ถนัด คนไทยสมัยใหม่ที่ใช้ช้อนส้อมนั้นก็ต้องมีผู้หั่นผักให้พอดีคำก่อน คนฝรั่งเศสถนัดใช้ส้อมกับมีดในการรับประทานอาหาร และถนัดใช้ส้อมเป็น

พิเศษ ถ้ารับประทานปลาก็ใช้ส้อมอย่างเดียว โดยเอามือขวาจับส้อม เอามือซ้ายถือขนมปังชิ้นหนึ่งดุนปลาให้เข้าส้อม แต่คนอังกฤษถนัดใช้มีดปลาที่ทำเฉพาะกับส้อม ฯลฯ

ฉันใดก็ดี วิธีที่จะเข้าสู่การอภิวัฒน์ตามความหมายว่าทุก ๆ ก้าวหน้าตามแนวทางกู้อิสรภาพนั้นก็ต้องสุดแท้แต่ความถนัดของบุคคล การที่ผู้ใดอ้างว่าต้องทำตามวิธีที่ตนต้องการจึงจะยกย่องว่าเป็นวิธีอภิวัฒน์นั้น ก็เป็นเรื่องที่เรียกว่าคิดตาม "อัตวิสัย" หรือ "จิตนิยม" หรือคิดตามใจตนเองโดยไม่มองถึงความถนัด ของแต่ละบุคคล และยังผู้อ้างเองก็ไม่ถนัด ในวิธีชักชวนให้คนอื่นทำแล้วก็เป็นการพูดโดยไม่รับผิดชอบ

12. โดยที่อาจารย์ชีววิทยาผู้หนึ่งถามผมในที่ประชุมที่นครเอดินเบอะเรอสกอตแลนด์ว่า ในทางชีววิทยานั้นการเปลี่ยนแปลงดำเนินไปตามวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า "Evolution" (อีโวลูชัน) แต่เหตุใดในทางวิทยาศาสตร์สังคมจึงมีวิธีที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า (Revolution) ซึ่งผมถ่ายทอดเป็นศัพท์ไทยว่า "อภิวัฒน์"

ผมจึงขอชี้แจงดังต่อไปนี้

(1) ผมขอซ้อมความเข้าใจว่าในทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้น การเปลี่ยนแปลงของสสารมี 2 วิธีคือ

ก. วิธีเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ (Quantitative Change) ซึ่งค่อยเป็นค่อยไปทีละนิด ๆ ในระหว่างช้านานก็ได้ผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ (Qualitative Change) เช่นสิ่งมีชีวิตแรกคือ เซลล์ ที่พัฒนาในระยะเวลาหลายล้านปีก็เป็นผลให้มีสัตว์ที่พัฒนาสูงขึ้นตามทฤษฎีวิวัฒนาการของดาร์วิน แล้วก็มีสัตว์ชนิดหนึ่งคือกระบี่ที่มีอวัยวะดีกว่าลิงทั้งหลาย แล้วพัฒนาเป็นมนุษยชาติ ทั้งนี้เป็นไปตามกฎแห่งการคัดเลือกตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่มีคุณภาพดีขึ้นจึงดำรงอยู่ได้ ส่วนที่อ่อนแอก็กับสูญไป (Survival of the Fittest)

ข. วิธีเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ (Qualitative Change) เช่น ในทางฟิสิกส์นั้น น้ำที่ถูกความร้อนมากก็เปลี่ยนสถานะเป็นไอน้ำ ถ้าถูกความเย็นมากก็เปลี่ยนสถานะเป็นน้ำแข็ง

(2) วิธีเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติดังกล่าวใน (1) นั้นก็นำมาประยุกต์แก่วิธีเปลี่ยนแปลงของระบบสังคมได้ คือ ระบบสังคมเปลี่ยนแปลงได้โดยวิธี "วิถีวิวัฒน์" (Evolutionary Method) ซึ่งตรงกับวิธีเปลี่ยนแปลงทางปริมาณ (Quantitative Change) และวิถีภิวัฒน์ (Revolutionary Method) ซึ่งตรงกับวิธีเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ (Qualitative Change) ผมขอคัดเอาความตอนหนึ่งที่ผมกล่าวไว้ในหนังสือว่าด้วย "ความเป็นอนิจจังของสังคม" ดังต่อไปนี้

จังหวะของการเคลื่อนไหวของสังคมมีอยู่สองชนิด คือ

ก. วิถีวิวัฒน์ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่ของสังคม ได้ดำเนินกิจกรรมประจำวันไปโดยความสำนึกตามธรรมชาติเอง และทำให้สภาวะเก่าเปลี่ยนแปลงทางปริมาณจำนวนเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งเมื่อรวมกันเข้าก็ได้จำนวนการเปลี่ยนแปลงมากซึ่งเป็นการเปลี่ยนระบบเก่าทั้งระบบ เช่นการเปลี่ยนแปลงระบบทาสในสังคมไทยที่เป็น

ไปตามวิถี "วิวัฒน์" ทีละเล็กละน้อยตั้งแต่สมัยอยุธยาในที่สุดก็เป็นการเปลี่ยนแปลงระบบทาสทั้งระบบ

"การเปลี่ยนแปลงระบบศักดินาเป็นระบบธนานุภาพของหลายสังคมก็ดำเนินไปตามวิถีวิวัฒน์ เช่นในอังกฤษ ซึ่งในที่สุดส่วนใหญ่ของระบบศักดินาก็เปลี่ยนเป็นระบบธนานุภาพ และพัฒนาเป็นบรมธนานุภาพโดยไม่มีการอภิวัฒน์ที่รุนแรง

อันที่จริง ถ้ากายาพยพหรือร่างกายของสังคมคือสถาบันและระบบการเมืองได้ดำเนินให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคมโดยไม่ล่าช้าจนเกินไปนักแล้ว สังคมก็เปลี่ยนไปตามวิถีวิวัฒน์ที่ไม่ใช่การอภิวัฒน์อย่างรุนแรง"

ข. วิถีอภิวัฒน์ กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงที่สภาวะใหม่ของสังคม ได้ประสานกันเข้าเปลี่ยนระบบเก่าที่ล้าหลังกว่าความพัฒนาในสภาพความเป็นอยู่ทางชีวปัจจัยของสังคม อันเป็นการเปลี่ยนทางคุณภาพโดยการกระทำฉับพลัน หรือ

การกระทำชุดเดียว ซึ่งต่างกับการเปลี่ยนโดยวิถีวิวัฒน์ที่ทำมาทีละน้อย ๆ

"ตามกฎธรรมชาตินั้นกายาพยพต้องสมานกับสสาร ดังนั้นถ้ากายาพยพ (สถาบันการเมือง) ของสังคมเปลี่ยนล่าช้ากว่าความเป็นอยู่ทางชีวบัจจัยของสังคม (เศรษฐกิจ) จนเนิ่นนานเกินสมควรแล้ว ธรรมชาติก็บังคับให้กายาพยพ (สถาบันการเมือง) จำต้องสมานกับสสาร (ทางสังคม) จนได้ คือเมื่อไม่เป็นไปตามวิถีวิวัฒน์ ก็ต้องเป็นไปตามวิถีอภิวัฒน์ เช่นการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ต้องเป็นไปเช่นนั้น เพราะกายาพยพของสังคมเปลี่ยนแปลงล่าช้าเกินสมควร กว่าการเปลี่ยนแปลงทางชีวบัจจัยของสังคม(เศรษฐกิจ) การเปลี่ยนระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ของฝรั่งเศสในปลายคริสตศตวรรษที่ 18 ซึ่งต้องเป็นไปโดยวิถีอภิวัฒน์ก็เพราะกายาพยพของศักดินาไม่ยอมเปลี่ยน โดยวิถีวิวัฒน์ให้สมานกับสภาพความเป็นอยู่ทางชีวบัจจัยที่ก้าวหน้าไปมาก"

ปรีดี พนมยงค์

สังคมปรัชญา
เบื้องต้น